

Utvärdering och övervakning av ungdomsorganisationer- nas verksamhet i Norden

Vad kan vi lära oss bland de nordiska
länderna?

Innehåll

1. Projektets bakgrund och mål	3
2. Beskrivning av verksamheten i och finansieringen av ungdomsorganisationerna i partnerländerna	4
2.1 Finland	4
2.2 Norge	9
2.3 Danmark	13
2.4 Sverige	19
3. Data som samlats in av forskningsgruppen om utvärderings- och rapporteringspraxis bland ungdomsorganisationer i de nordiska länderna	25
3.1 Litteraturöversikter och intervjuer	25
3.2 Glasögon för läsaren: utvärderingssamband för att bättre förstå den egna verksamheten och verksamhetsmiljön	27
3.2.1 Utvärdering som reflektion	27
3.2.2 Förändringsteori/-teorier	28
3.3 Översikt över utvärderingsdebatten i ungdomsorganisationer i olika nordiska länder	30
3.3.1 Finland	30
3.3.2 Sverige	37
3.3.3 Norge	45
3.3.4 Danmark	51
3.4 Sammanfattning av forskningsresultaten	57
4. En sammanfattning av organisationsfältets synvinkel: vad består goda utvärderingar av – hur ser situationen ut?	62
4.1 Situationen för organisationernas utvärdering	63
4.2 Till slut	64
Källor (på originalspråket)	65
Intervjuer	70
Om den här publikationen	71

Den här publikationen finns även som en webbtillgänglig online-version:

<https://pub.norden.org/temanord2023-532>

1. Projektets bakgrund och mål

Projektet startades av Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf. Projektet såg dagens ljus på grund av insikten att vi saknar en täckande bild av läget i Finland eller information om hur effektiviteten i ungdomsorganisationernas verksamhet har behandlats i praktiken i andra nordiska länder. Vår uppfattning är att det inte finns liknande information i de övriga nordiska länderna heller. Finland och andra nordiska länder diskuterar alltmer hurdan effektivitet, genomslagskraft och resultat verksamhet har – inklusive ungdomsorganisationernas verksamhet. Vi ansåg att det skulle vara särskilt nyttigt att sammanställa en övergripande situationsbild av hur ungdomsorganisationer i olika nordiska länder har närmat sig utvärdering och kvalitetsövervakning av sin verksamhet och vilka metoder som har visat sig vara effektiva. När vi undersökte saken före projektet, såg vi heller inga tecken på att ämnet hade undersökts i särskilt omfattande utsträckning tidigare eller att tidigare studier hade sammanställts i form av en litteraturoversikt.

Syftet med projektet var att identifiera varje nordiska lands bästa praxis för utvärdering och kvalitetsövervakning av ungdomsorganisationer. Projektet har gett information om bästa praxis och sammanställt en situationsbild av utvärderingen av effektiviteten hos ungdomsorganisationers verksamhet i olika nordiska länder. Dessa bästa praxis ger upphov till goda förslag för ungdomsorganisationer om hur de kan förbättra kvaliteten på sin verksamhet, samtidigt som en mer omfattande situationsbild skapar mervärde särskilt för den offentliga förvaltningen.

Organisationen Allians vill rikta ett varmt tack till alla våra partner i Sverige (Fryshuset), Norge (LNU) och Danmark (DUF), liksom till alla individer och organisationer som tog sig tid att besvara intervjufrågorna. Ett stort tack också till våra ungdomsforskare som gjorde ett enormt jobb med att utföra bakgrundsarbete, göra intervjuer och skriva rapporter. Vi är också tacksamma för alla medlemmar i vår nationella arbetsgrupp som stödde oss sedan början. Slutligen vill vi tacka Nordiska ministerrådet för det ekonomiska stödet till projektet.

2. Beskrivning av verksamheten i och finansieringen av ungdomsorganisationerna i partnerländerna

2.1 Finland

Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians
www.nuorisoala.fi

2.1.1 Ungdomsverksamhet i allmänhet

Det finns tre huvudsakliga aktörer som ordnar ungdomsverksamhet i Finland: ungdomsorganisationer, kommunala ungdomstjänster och församlingarna (kyrkans barn- och ungdomsarbete).

Ungdomsorganisationer

År 2022 finns det 117 icke-statliga organisationer som är berättigade till statligt stöd. Av dessa erhöll 95 statsunderstöd 2022, till ett belopp av sammanlagt 18,6 miljoner euro (beloppen varierade mellan 10 000 och 1,47 miljoner euro). Dessa organisationer kan delas in i fyra olika kategorier (siffrorna gäller för 2021):

- **ungdomsorganisationer (46)** - minst två tredjedelar av medlemmarna är unga under 29 år
- **organisationer som främjar ungdomsverksamhet (1)** - en del av verksamheten leds av ungdomar
- **organisationer som bedriver ungdomsarbete (51)** - en del av verksamheten är ungdomsarbete och denna del kan särskiljas från den övriga verksamheten
- **serviceorganisationer för ungdomsarbete (19)** - deras huvudsakliga syfte är att tillhandahålla tjänster för icke-statliga ungdomsorganisationer, kommunala ungdomstjänster och andra aktörer inom ungdomsarbete

Kommunalt ungdomsarbete

Det finns 309 kommuner i Finland. Enligt ungdomslagen ansvarar kommunerna för att organisera ungdomsarbetet. De kan dock relativt självständigt besluta om hurdan ungdomsverksamhet de ordnar och hur mycket resurser de investerar i verksamheten. I ungdomslagen bestäms också att varje kommun ska ha ett ungdomsråd för att säkerställa ungas deltagande och att kommunen ska förse detta råd med tillräckliga resurser.

Det finns nästan 1 000 lokaler för ungdomsarbete i Finland och över 3 000 avlönade anställda inom det kommunala ungdomsarbetet. Trenden inom

ungdomsarbetet de senaste åren har emellertid varit att det finns "traditionell" verksamhet i allt mindre utsträckning (t.ex. ungdomsklubbar, kulturlokaler, läger osv.) och mer riktat ungdomsarbete, verkstäder, ambulerande ungdomsarbete som rör sig där ungdomarna vistas (skolor, köpcentrum osv.) uppsökande ungdomsarbete, digitalt ungdomsarbete, internationell verksamhet osv. Deltagande och intressebevakning är också en viktig del av ungdomstjänsterna. Ungdomsarbetet har också utvecklats i en mer professionell och branschöverskridande riktning.

Kyrkans ungdomsarbete

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland är en annan viktig aktör inom ungdomsarbete. Kyrkan har omkring 1 200 avlönade anställda som gör ungdomsarbete i församlingar runt om i landet. Kyrkan ordnar till exempel konfirmationsundervisning och konfirmationsläger samt morgon- och eftermiddagsaktiviteter för skolbarn och samarbetar tätt med icke-statliga ungdomsorganisationer, till exempel scoutrörelsen.

2.1.2 Finansiering

Nationella ungdomsorganisationer och andra organisationer som utför ungdomsarbete finansieras till största delen ur statsbudgeten. Under de senaste årtiondena har den största delen av denna finansiering baserat sig på intäkter från Veikkaus. Veikkaus årliga intäkter har legat på cirka 1 miljard euro och ungdomsarbetets andel har varit fem procent (cirka 50 miljoner euro). Den nationella finansieringen av ungdomsarbetet har legat på omkring 80 miljoner euro, vilket innebär att skillnaden på 30 miljoner euro har finansierats ur den allmänna statsbudgeten. Ungdomsorganisationernas andel är för närvarande 18,6 miljoner euro av den totala finansieringen.

Det är emellertid förändringar på kommande i finansieringsramen, som under de senaste två eller tre årtiondena har varit mycket positiv för aktörerna inom ungdomsarbete. Flera faktorer (pandemin, utländska konkurrerande vadslagningsföretag etc.) har lett till att intäkterna från Veikkaus har minskat dramatiskt. Det har beslutats att Veikkaus-avkastningen från och med 2024 inte längre kommer att vara öronmärkt för vissa stödmottagare (konst, vetenskap, sport, ungdomsarbete etc.), utan kommer i stället att upptas i den allmänna statsbudgeten. Därefter fattas beslut om finansieringen till stödmottagarna som vilken annan budgetpost som helst.

Största delen av den offentliga finansieringen av ungdomsarbetet kommer dock från kommunerna. Kommunernas årliga utgifter för ungdomsarbete är cirka 202 miljoner euro eller i genomsnitt 117 euro per ung person under 29 år. Utöver sin egen verksamhet finansierar kommunerna även icke-statliga ungdomsorganisationer på lokal nivå.

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland använder ungefär en tredjedel av sin budget (330 miljoner euro) på barn- och ungdomsarbete.

Utöver den offentliga finansieringen samlar många ungdomsorganisationer in medel från den privata sektorn. Detta gäller särskilt större och väletablerade organisationer. Projektfinansiering fås också av flera ministerier, av regionförvaltningsverk och särskilt av Europeiska unionen (Erasmus+ och andra program).

På det stora hela har ungdomsorganisationerna varit ganska nöjda med sin finansiering. I en färsk undersökning uppgav över 80 procent av dem att deras finansiering är på en bra, ganska bra eller rimlig nivå. Ungefär hälften av organisationerna var emellertid oroad över den senaste utvecklingen av finansieringen och de risker som framtiden för med sig, särskilt när det gäller utvecklingen av det statliga stödet och den allmänna politiska instabiliteten.

2.1.3 Nationell paraplyorganisation

Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians är den nationella paraplyorganisationen i Finland. Organisationen grundades 1992 för att fortsätta tre olika organisationers arbete: en som ansvarade för (huvudsakligen det internationella) samarbetet mellan ungdomsorganisationer, en som tillhandahöll tjänster för kommunala ungdomsledare och en som arbetade med skolor och lärare. Som ett resultat av sin bakgrund är Allians i dag eventuellt lite annorlunda än de flesta andra europeiska ungdomsråd. Vi arbetar nämligen för och med hela ungdomsarbetsfältet, inte bara med våra medlemsorganisationer. Det omfattar kommunala och kyrkliga ungdomsarbetare, ungdomsforskare (ungdomsarbete) utbildningsinstitutioner osv.

Allians har 25 avlönade anställda och vår årliga budget är cirka 2 miljoner euro, av vilket vi får två tredjedelar som understöd från undervisnings- och kulturministeriet. Våra medlemmar utgörs av 150 nationella ungdomsrelaterade organisationer. Hit hör de flesta ungdomsorganisationer plus flera andra organisationer som utför ungdomsarbete. Vi har inga officiella kategorier, men våra medlemmar omfattar bland annat politiska ungdoms-, barn- och studentorganisationer, icke-politiska studentorganisationer, hobbyorganisationer, fackförbund, organisationer för unga med funktionsnedsättningar och andra minoriteter, internationella organisationer och många fler. Tidigare hade vi också enskilda personer som medlemmar (huvudsakligen ungdomsarbetare), men vi slopade den kategorin för ett par år sedan. Vår målgrupp är alla som arbetar med ungdomar, vare sig de är professionella eller frivilliga. Vi erbjuder också en del verksamhet direkt till unga, men vi arbetar främst med medlare inom icke-statliga organisationer eller andra ungdomsarbetstjänster.

Vårt mål är nu också att få kommuner och församlingar att bli våra medlemmar (utan rösträtt), men hittills utan resultat.

Vår vision är att unga ska må bra och uppleva att de är jämlika medlemmar av samhället. De viktigaste uppgifterna för Allians är följande:

- att vara en förespråkare för ungdomar, vilket kan innebära resurser för ungdomsarbete, delaktighet, jämlikhet, utbildning, arbete, fritid, osv.
- att föra samman ungdomsarbetsfältet genom att ordna möten, konferenser och andra evenemang för alla inom ungdomsarbetet
- att tillhandahålla tjänster, bland annat utbildningar, information och annan verksamhet för alla inom ungdomsarbetet

Våra främsta värderingar är samarbete (med alla aktörer på ungdomsområdet), jämlikhet (alla ungdomar är jämlika), delaktighet (unga upplever att de är en del av samhället) och hållbarhet (ekologisk, social, kulturell och ekonomisk).

Allians är också mycket aktiv inom internationellt ungdomsarbete. Vi är medlemmar i Europeiska ungdomsforumet (YFJ), den europeiska föreningen för ungdomskort (EYCA), Europeiska samarbetsorganisationen för ungdomsinformation och ungdomsrådgivning (ERYICA) samt alliansen för europeiska frivilligorganisationer. Vi är det ansvariga organet för EU:s ungdomsdialog i Finland. Allians utser också årligen flera unga till våra internationella ungdomsdelegater inom olika ramverk och teman (ungdomsdelegater för FN, Unesco, EU, klimat, natur och arbetsliv).

2.1.4 Intressebevakning

Allians har en verksamhetsplan för intressebevakning som uppdateras årligen. Planen omfattar åtta teman som ligger i fokus i vårt intressebevakningsarbete. Verksamhetsplanen godkänns av våra medlemsorganisationer vid vårt årsmöte.

1. Utveckling och utbildning
2. Sysselsättning
3. Social trygghet
4. Delaktighet
5. Jämlikhet
6. Resurser för ungdomsarbete
7. Hälsa
8. Miljö

Intressebevakning görs på flera olika sätt. Till exempel ger vi uttalanden, organiserar seminarier och kampanjer, kontakter beslutsfattare, deltar i arbetsgrupper, förmedlar information, gör upp valprogram och så vidare. Hur

intressebevakningen görs varierar betydligt bland våra medlemsorganisationer och vi fastställer våra ståndpunkter i olika frågor i diskussion med medlemsorganisationerna. Många av medlemsorganisationerna koncentrerar sig på frågor som är viktiga för deras medlemmar, såsom organisationer som arbetar med studerandefrågor eller icke-statliga organisationer som driver sexuella minoriteters rättigheter. Allians tyr sig till dessa organisationers sakkunskap i frågorna och vi försöker stöda organisationerna så långt som möjligt i deras intressebevakning.

På ett mer allmänt plan utbildar vi unga aktivister från olika ungdomsorganisationer för att förse dem med verktyg och kunskap om hur det politiska systemet fungerar och hur de bäst kan få sina röster hörda.

Den största utmaningen är kanske att ungdomsarbetet utgör en relativt liten sektor i samhället (0,1 procent av statsbudgeten), och det är inte nödvändigtvis möjligt att se effekten av vårt arbete på kort sikt. Våra röster hörs inte lika starka som till exempel rösterna inom kultur eller sport.

2.1.5 Ungas deltagande i föreningsverksamhet

Enligt ungdomslagen avses med unga personer dem som inte har fyllt 29 år. De flesta ungdomsorganisationer fokuserar ändå på vissa naturliga åldersgrupper, till exempel 15–26-åringar. Vi har också många organisationer som riktar sin verksamhet till barn.

Under de senaste årtiondena har antalet unga som tillhör ungdomsorganisationer minskat. Minskningen har varit ännu större när det gäller politiska ungdomsorganisationer, men har också drabbat icke-politiska organisationer. Det finns många förklaringar. Årskullarna blir allt mindre. Å andra sidan har också ungdomsorganisationerna utvecklat sina medlemsdatasystem och till exempel "rensat bort" äldre medlemmar. Även sätten att delta har förändrats i hög grad. I stället för att gå med i en icke-statlig ungdomsorganisation väljer unga ofta andra sätt att delta (sociala medier, popup-verksamhet, konsumentval osv.).

2.2 Norge

Landsrådet för Norges barn- och ungdomsorganisationer
Landsrådet for Norges barn- og ungdomsorganisasjoner
www.lnu.no

2.2.1 Ungdomsverksamhet i allmänhet

Det finns inget officiellt riksomfattande register över antalet barn- och ungdomsorganisationer i Norge. LNU har vidtagit åtgärder för att upprätta ett officiellt register och för en dialog med centralförvaltningen om detta. Målet är att så småningom åstadkomma detta. LNU har emellertid 102 medlemsorganisationer som delas in i fyra grupper. Merparten av ungdomsverksamheten i Norge faller också inom dessa kategorier:

Kultur-, friluftslivs- och hobbyorganisationer

Exempel på organisationer i denna kategori är Norges scoutförbund, ungdoms- och fritidsorganisationen samt körorganisationen. Dessa organisationer fokuserar på fritidsaktiviteter, såsom musik, upplevelser i naturen och kulturverksamhet.

Trosbaserade organisationer

Exempel på organisationer i denna kategori är organisationen för unga katoliker, ungdomsgrenen i Frälsningsarmén och den humanistiska organisationen. Även om de alla inte bygger på en religiös övertygelse, gör många det.

Politiska organisationer/samhällsorganisationer

Här placerar sig alla politiska ungdomsorganisationer, men också organisationer som arbetar med samhällsfrågor, men inte nödvändigtvis politiska frågor. Exempel på den senare kategorin är ungdomsgrenen i Norges handikappförbund, organisationer som arbetar med hbtqi+-frågor och en organisation som arbetar med psykisk hälsa bland unga. Alla organisationer har således inte en ideologisk aspekt, men de är engagerade i den offentliga debatten kring de teman de arbetar med.

Student- och elevorganisationer

Exempel på dessa är föreningen för norska studenter utomlands, den nationella elevorganisationen och den norska studentorganisationen.

Det finns många olika slags former av ungdomsverksamhet i Norge, och verksamheten bedrivs av många olika organisationer. Trots att organisationerna fokuserar på olika frågor, har LNU:s medlemmar gemensamt att de huvudsakligen består av unga människor och bygger på frivilligarbete. De är demokratiska i den meningen att det är ungdomarna själva som bestämmer aktiviteterna och vilka teman de arbetar med. Verksamheten kallas ungdomsarbete och barn- och ungdomsarbete.

2.2.2 Finansiering

Ungdomsorganisationernas ekonomiska situation i Norge är överlag god, även om den varierar från organisation till organisation. Organisationerna finansieras huvudsakligen genom två olika finansieringssystem och genom den nationella statsbudgeten. De politiska ungdomspartierna finansieras separat och redovisas i sista stycket.

Det första finansieringssystemet är "Grunnstøtta" (grundläggande stöd), inom vilket demokratiska organisationer och frivilligorganisationer kan ansöka om finansiering för det kommande året. Mängden ekonomiskt stöd som varje organisation erhåller bestäms därefter av en distributionskommitté, och *inte* av regeringen och/eller av sittande partier. Det görs för att alla organisationer som är berättigade att ansöka har samma chans att få finansiering oavsett deras förhållande till den sittande regeringen. Detta kallas principen om "armslängds avstånd".

Det andra systemet kallas "FriFond" (fri fond). Detta är överskottet från det nationella vadslagningsföretaget, och det finns för närvarande inga planer på att ändra på detta. Överskottet från vadslagningen fördelas genom flera organisationer, av vilka en del är medlemmar i LNU. Dessutom får LNU en del av FriFond som sedan distribueras vidare till medlemsorganisationerna. Medlemmarna kan ansöka om finansiering för olika projekt – allt från medlemskvällar, seminarier och sociala evenemang. LNU beslutar utifrån vissa kriterier vilka organisationer och/eller projekt som får finansiering.

Den nationella statsbudgeten spelar också en roll, men alla organisationer får inte finansiering från den. Regeringen prioriterar vanligtvis några utvalda organisationer, till exempel sådana som arbetar med aktuella och relevanta frågor. De flesta organisationer får emellertid inte direkt finansiering den vägen utan måste gå igenom finansieringssystemen.

De politiska ungdomspartierna får finansiering från den nationella statsbudgeten genom "stemmestøtte" (röstningsstöd). Hur mycket en organisation får avgörs av hur många röster deras moderpartier fick i det senaste valet. De kan också få extra finansiering från moderpartierna. Privata donationer utgör inte en stor del av organisationsfinansieringen i Norge. Om en privat donation mottas måste den dokumenteras noggrant för skatteändamål.

2.2.3 Nationell paraplyorganisation

Landsrådet för Norges barn- och ungdomsorganisationer (Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, LNU) är den nationella paraplyorganisationen. Organisationen grundades officiellt 1980, men byggde på en 30-årig tradition av internationellt ungdomsarbete. Från 1951 togs initiativ för att öka samarbetet mellan ungdomar över europeiska gränser. Under de följande decennierna fattades beslut om att börja arbeta även inom Norge. LNU föddes utifrån erfarenheter av

internationellt samarbete, och man beslutade att grunda en nationell paraplyorganisation som skulle kombinera internationellt och nationellt ungdomsarbete.

I dag har LNU 102 medlemsorganisationer med sammanlagt 450 000 enskilda medlemmar. Medlemsorganisationerna måste vara demokratiska och frivilliga, och majoriteten av medlemmarna ska vara under 26 år. På centralnivå har LNU två olika förgreningar. Den första består av styrelsen och styrelseordföranden som väljs av medlemsorganisationerna vid generalförsamlingen. Styrelsen består av 10 personer. Styrelseordföranden Margete Bjørge Katanasho representerar LNU i media och de flesta officiella möten med regeringen. Den andra delen utgörs av sekretariatet, som inte är invalt utan består av avlönade anställda. Sekretariatet består av 20 personer.

LNU arbetar mestadels inom tre huvudsakliga områden: politik, kunskap/kompetens och finansiering.

Kunskap/kompetens

Organisationen har flera erbjudanden för sina medlemsorganisationer, till exempel kurser, handledning och en webbaserad "kunskapsbank" där medlemmarna kan hitta användbart resursmaterial. Kurserna som erbjuds handlar om allt från politisk intressebevakning, ekonomiförvaltning till hantering av sexuella trakasserier inom en organisation. Ett exempel på det senare är kursen Trygg Ambassadør (Trygg ambassadör). Kursen hjälper medlemsorganisationerna att skaffa sig den kunskap de behöver för att hantera sexuella trakasserier, att sätta gränser och att skapa trygga miljöer i organisationerna. De som har avlagt kursen blir "trygga ambassadörer".

Politik

LNU har två politiska rådgivare, en för internationella och en för nationella frågor. Den internationella rådgivaren arbetar med FN:s ungdomsdelegatverksamhet, YFJ och europeiskt ungdomsarbete. Den nationella rådgivaren arbetar med politiker, medlemmar av centralförvaltningen och andra intressenter för att förbättra villkoren för norska barn- och ungdomsorganisationer. Bägge rådgivarna ordnar också kurser för medlemsorganisationerna.

Finansiering

Finansavdelningen förvaltar olika finansieringssystem, till exempel den redan nämnda FriFond. Ett annat exempel på ett finansieringssystem som organisationen förvaltar är "Bærekraftsstøtta" (hållbart stöd), inom ramen för vilket ungdomsorganisationer kan ansöka om finansiering för projekt som omfattar hållbart klimatarbete. Vilka projekt som får stöd bestäms av ett visst antal kriterier.

LNU arbetar främst med och för sina medlemsorganisationer, men inte uteslutande. Ett exempel är att kurserna är öppna för alla organisationer. De som *inte* är medlemmar betalar ett litet belopp för att delta i kurserna. Vi samarbetar med vissa utomstående aktörer, såsom klimatministeriet. LNU och ministeriet samarbetar för att engagera ungdomsorganisationer i klimatarbete. På uppdrag av ministeriet har LNU sammansatt en arbetsgrupp bestående av unga personer som fungerar som rådgivare åt regeringen i frågor om att tackla klimatkrisen.

2.2.4 Intressebevakning

Intressebevakning görs på flera olika sätt – det finns ingen fastställd standard för vad det rätta eller bästa sättet är. Några exempel på ungdomsorganisationernas intressebevakning är kampanjer i sociala medier, fysiska kampanjer, utbildningsseminarier, kontakt med politiker och antagande av egna manifest/organisationshandlingar. Typiska ämnen för medlemmarna kan vara tematiska helheter, såsom klimatförändringen, hbtqi-rättigheter eller kulturella frågor. Ett bredare spektrum av ämnen som LNU särskilt arbetar med är de allmänna villkoren för barn- och ungdomsorganisationer. Organisationen tar inte ställning till ideologiska eller politiska frågor, utan ger i första hand medlemmarna de verktyg de behöver för att arbeta så effektivt och framgångsrikt som möjligt.

En utmaning med intressebevakning är att konkurrensen är hård när det gäller att få sin röst hörd och att fånga lagstiftarnas och politikernas uppmärksamhet. Ungdomar tas heller inte alltid på lika stort allvar som de vuxna, vilket kan försvåra intressebevakningen ännu mer. LNU strävar efter att vara en resurs för medlemsorganisationerna och att erbjuda verktyg, kurser och individuell handledning för medlemmar som vill lära sig mer om intressebevakning.

2.2.5 Ungas deltagande i föreningsverksamhet

I Norge definieras en ung person som en person under 26 år. Unga deltar i verksamhet som gäller till exempel politiskt ungdomsarbete, scouterna, religiöst arbete och verksamhet som fokuserar på teman såsom klimatförändringen. Ungdomsorganisationernas situation har på det stora hela varit stabilt under det senaste årtiondet. Covid-19-pandemin bidrog emellertid till en kraftig minskning av den organiserade ungdomsverksamheten, något som skedde i de flesta länder. Medlemsorganisationerna rapporterar om svårigheter med att få verksamheten tillbaka till nivån före pandemin. LNU arbetar aktivt med att hitta sätt att förbättra situationen och för en dialog med medlemmarna.

2.3 Danmark

Danska ungdomsrådet

Dansk Ungdoms Fællesråd, DUF

www.duf.dk

2.3.1 Ungdomsverksamhet i allmänhet

Utöver idrottsorganisationer finns det många olika ungdomsorganisationer, till exempel politiska, kulturella, vetenskapliga, humanitära och sociala organisationer i många olika miljöer. Alla medlemmar i DUF liksom mindre fackförbund, idrottsorganisationer och andra sociala organisationer utför ungdomsarbete.

Det finns många inofficiella kategorier, av vilka många skapats av organisationerna själva. De officiella kategorierna bestäms huvudsakligen genom lagstiftning som reglerar och finansierar verksamheten.

2.3.2 Finansiering

DUF erhåller en del av överskottet från de danska lotterimedlen för att anslå dem till danska barn- och ungdomsorganisationer. Omkring 70 organisationer erhåller dessa medel varje år. Medlen är nödvändiga för många av organisationerna, även de organisationer som har stora inkomster från projekt, eftersom medlen är fria att användas inom ramen för organisationernas syfte. De kan därmed användas för löner, transporter, generalförsamlingar och kontorsverksamhet. De danska lotterimedlen är stabila och det finns inga tecken på att detta kommer att ändras.

Dessutom erhåller vissa organisationer projektfinansiering från Danmarks utrikesministerium, det danska parlamentet, privata fonder och andra mindre offentliga pooler som varierar över åren.

2.3.3 Nationell paraplyorganisation

DUF:s grundläggande värderingar är delaktighet, dialog, frivilligarbete och inflytande. Vi främjar gemenskaper där människor förbinder sig till varandra, och vi engagerar aktivt ungdomar i demokrati, samhälle och organisationer; lokalt, nationellt och internationellt. DUF ser till att ungdomsorganisationernas unika karaktär erkänns, och vi är fast beslutna att utveckla våra medlemsorganisationer så att de kan skapa spännande och tilltalande frivilligverksamhet för barn och ungdomar. Vi arbetar tvärpolitiskt för att belysa ungdomsorganisationernas intressen i förhållande till politiker och offentliga myndigheter. DUF skyddar dessa intressen för att säkerställa ramen för frivilliga ungdomsorganisationer på politisk nivå. Vi förvaltar DUF:s andel av de danska lotterimedlen och delar ut cirka 140 miljoner danska kronor per år till danska barn- och ungdomsorganisationer.

DUF – danska ungdomsrådet är en paraplyorganisation med 80 barn- och ungdomsorganisationer som medlemmar. Medlemsorganisationerna i DUF omfattar allt från scouter till politiska ungdomsorganisationer, frivilliga sociala organisationer, kulturella organisationer, miljöorganisationer, organisationer för ungdomar med funktionshinder och många fler.

DUF grundades i juni 1940 som en motreaktion på den växande naziströrelsen. Ledande demokratiska ungdomsorganisationer ville visa att de trots meningsskiljaktigheterna hade något gemensamt: ambitionen att stärka demokratin. Dessutom såg de en förpliktande och frivillig gemenskap som en vision för samhällsutvecklingen.

Sedan dess har DUF utvecklats till en stor paraplyorganisation bestående av mer än 80 ungdomsorganisationer med 600 000 medlemmar.

DUF:s grundare Hal Koch har sagt:

“Demokrati är mer än ett förvaltningssystem; demokrati är en dialog. Det är ett sätt att agera och att komma överens med andra människor där respekten för den enskilda människan, gemenskapen, omgivningen och samhället är väsentlig. Det är också här fördomar utmanas och tvister skiftar positioner.”

DUF arbetar för alla ungdomar i Danmark. Då DUF representerar fler än 600 000 medlemmar genom våra medlemsorganisationer, är styrelsen och ordföranden för DUF en legitim röst för ungdomarna i vårt land. DUF arbetar för bättre villkor för frivilliggemenskapen i Danmark, för en mer inkluderande demokrati, för ökat engagemang och deltagande bland unga och för internationell solidaritet. DUF stöder stärkandet av demokrati och ungdomars delaktighet globalt.

2.3.4 Intressebevakning

DUF arbetar för att säkerställa goda verksamhetsramar för ungdomsledda organisationer. Det omfattar arbete för att minska de administrativa bördorna och de byråkratiska hinder som ungdomsledda organisationer möter. Detta sker bland annat genom fortlöpande dialog med partner, statliga tjänstemän och politiker samt genom deltagande i och värdskap för evenemang (t.ex. ordnade DUF 2021 en konferens om ämnet i samarbete med kulturministeriet)

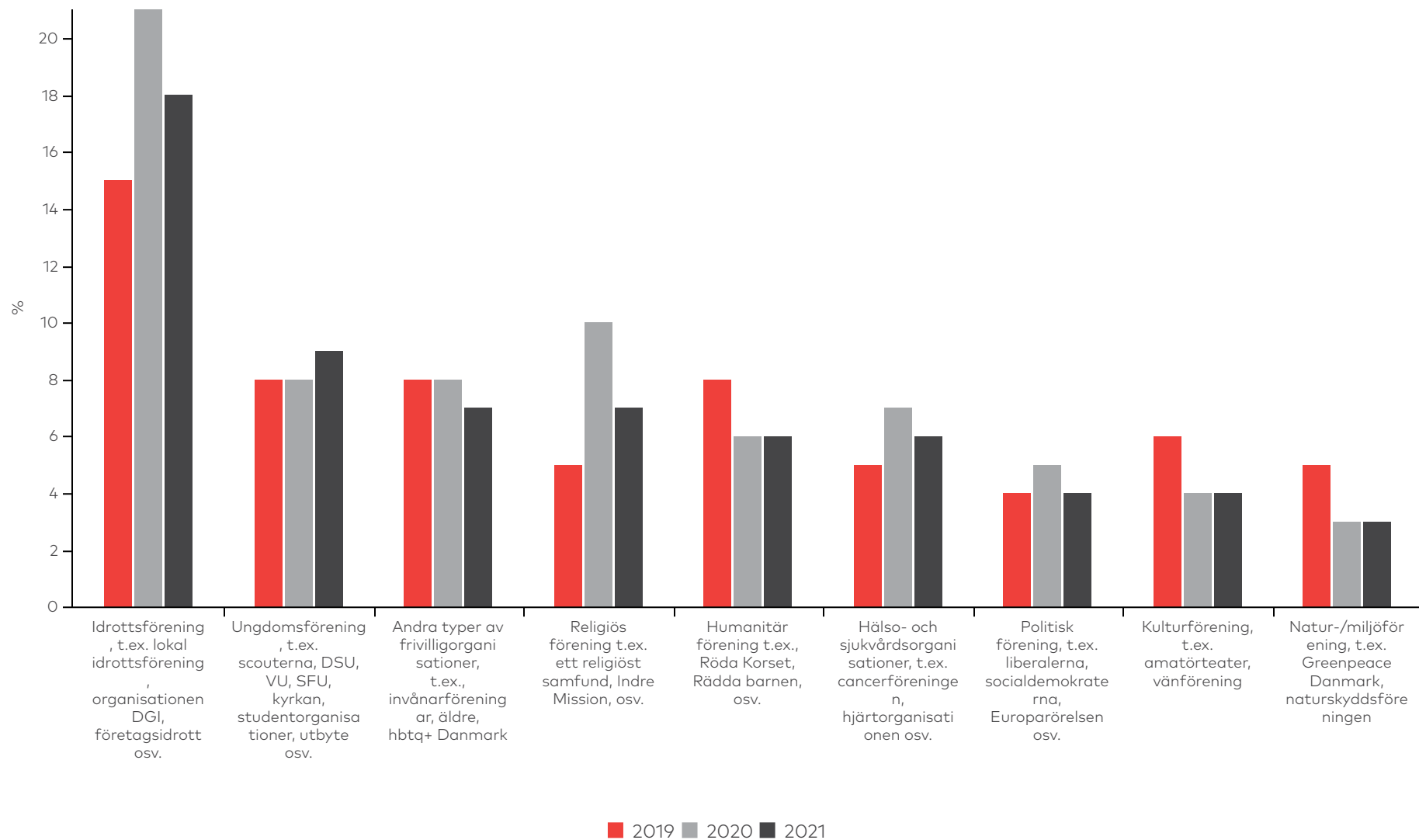
DUF lägger stor vikt vid demokratifrågor. DUF arbetar för att se till att fler människor röstar, att fler unga kandidater väljs och att fler politiker tar hänsyn till ungdomars perspektiv. DUF genomför kampanjer i dessa frågor inför varje val i Danmark. Dessutom arbetar DUF för att införa teknologisk demokrati på agendan i media och deltar i den offentliga debatten med lösningar på flera digitala utmaningar.

Ungdomars välbefinnande är också ett fokusområde för DUF. DUF deltog till exempel 2021 i regeringens ungdomspanel som gällde ungas välbefinnande. Panelen som bestod av 15 unga representanter fick i uppgift att komma med förslag på hur man kan stärka ungdomars välbefinnande efter covid-19-pandemin. Dessa överlämnades sedan till statsministern.

DUF bedriver intressebevakning på internationell nivå. Danmarks FN-ungdomsdelegater företräder danska ungdomars intressen i olika FN-organ. Dessutom deltar DUF aktivt i Europeiska ungdomsforumet (YFJ).

2.3.5 Ungas deltagande i föreningsverksamhet

DUF:s definition av unga är personer i åldern 16–30 år. Danska ungdomsrådet (DUF) utför årligen en analys av demokratin för att undersöka den danska demokratins status och den danska befolkningens politiska engagemang med ett särskilt fokus på ungdomar. I undersökningen ingår också att se på medlemskap i olika frivilligorganisationer. Bland frivilligorganisationer är unga i åldern 15–26 år oftast medlemmar i idrottsföreningar (DUF, 2021a). Medlemskapsstatusen i de olika organisationerna har varit relativt stabil under åren 2017–2021 (se figuren nedan).

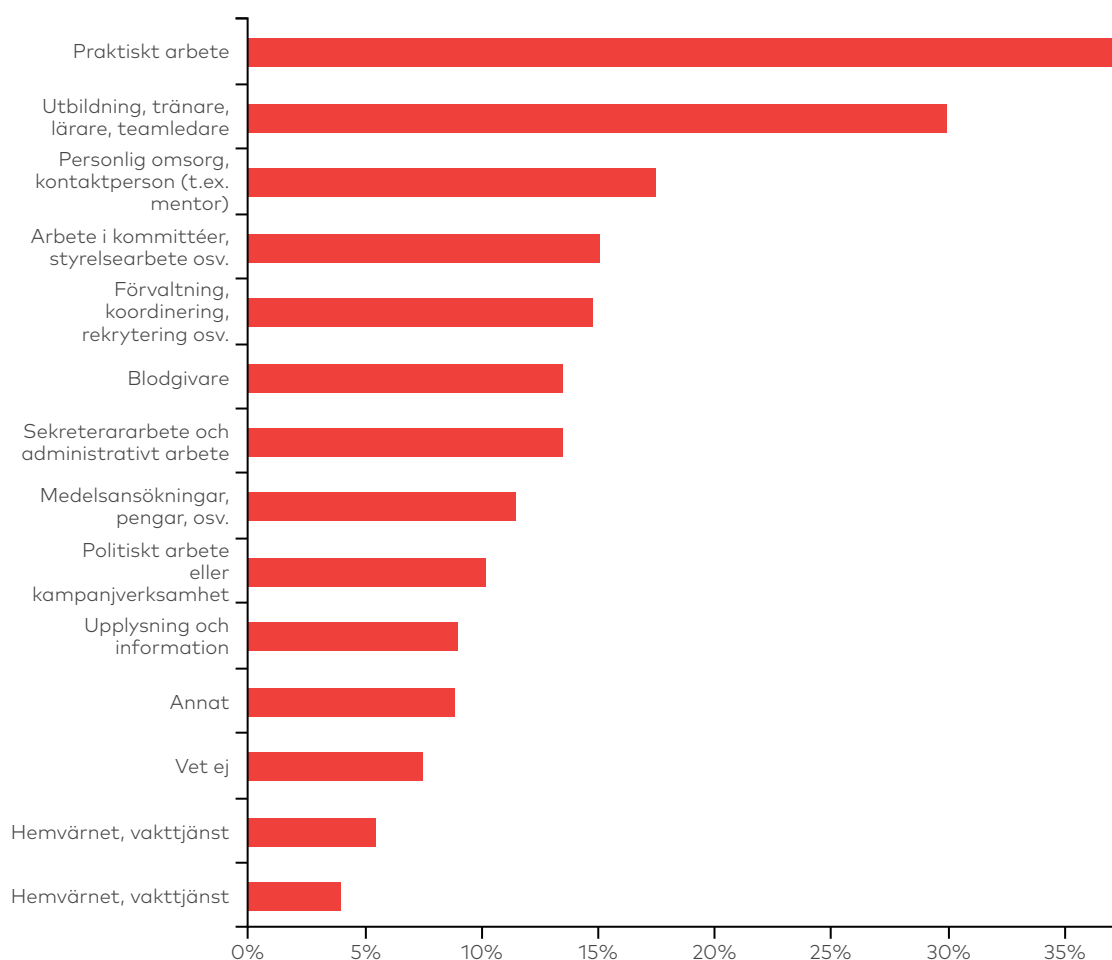

Figur 1: Vilken typ av organisation är du medlem i?

I en medlemskapsundersökning som DUF genomförde 2021, bedömde 58 procent av föreningarna att deras medlemsantal har minskat som en följd av coronapandemin (DUF, 2021b).

Det konkreta arbete som unga människor utför i föreningarna är mycket varierande. En studie av centret för frivilligt socialarbete (CFSA) visar att den vanligaste formen av frivilligarbete som unga utför är 1. Praktiskt arbete, 2. Utbildning, tränare, lärare, teamledare, 3. Personlig omsorg, kontaktperson (t.ex. mentor) (CSFA, 2018).

Det finns en skillnad mellan det arbete som utförs av tonåringar och det som utförs av lite äldre unga personer. Tonåringarna sysslar oftare med utbildningsuppgifter, medan de äldre ungdomarna (19–25-åringarna) utför uppgifter i styrelser, råd och kommittéer liksom sekreterarbete och administrativt arbete. 20–24-åringarna utför oftare vårdrelaterat arbete än andra unga (CFSA, 2018).

Figur 2: Arbetsuppgifter bland unga i åldern 16–29 år. Procent

Litteraturförteckning:

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2018): Tal om unge og frivillighed: TENDENSRAPPORT OM 16-29-ÅRIGES FRIVILLIGE ARBEJDE. *CFSA*. Plats: https://frivillighed.dk/files/media/documents/tal_om_unge_og_frivillighed_tendensrapport_juni2018_hdj.pdf

DUF (2021a): Demokratianalysen. *DUF and Epinion*. Plats: https://duf.dk/fileadmin/user_upload/Editor/documents/DUF_materialer/DUF_Analyser/Demokratianalysen_2021.pdf

DUF (2021b): Et år med COVID-19: Sådan er foreningslivet blevet påvirket. *DUF*. Plats: <https://duf.dk/nyhed/saadan-har-coronakrisen-paavirket-foreningslivet>

2.4 Sverige

Fryshuset

www.fryshuset.se

2.4.1 Ungdomsverksamhet i allmänhet

Fryshuset grundades hösten 1984 i ett gammalt fryslager i Norra Hammarbyhamnen. Entusiasten Anders Carlberg fick i uppdrag av YMCA Söder att hitta en byggnad som skulle passa som baskethall och att samla alla barn och unga på Söder som ville spela basket. Det gamla fryslagret stod tomt och därmed inleddes renovering och byggande av en idrottshall. Genom några byggarbetare som var engagerade i musikverksamhet fick Anders reda på att det också rådde en brist på träningslokaler. Han ordnade därför med byggandet av 50 träningslokaler i huset och fick stöd från ABF så att musikverksamheten kunde bedrivas genom studiecirklar. Det faktum att Fryshuset blev en samlingsplats för unga musiker kan ses som en tillfällighet, men visar också tydligt Fryshusets väg, att vara lyhörd för unga människors behov. Fryshuset började snart arbeta med ungdomar som på olika sätt var utslagna, inklusive så kallade skinheads, vilket ledde till enorm kritik.

Fryshuset stod på sig och hävdade att kontakt och relationer är en förutsättning för att kunna påverka destruktiva unga människor. Vi började också engagera unga människor med trovärdighet för att skapa trygghet. Under 1990-talet startade Fryshuset flera skolor, eftersom vi var övertygade om att alla ungdomar kan lyckas om vi kopplar deras passionerade intressen till skolan. Skolorna var ett sätt för Fryshuset att följa ungdomarna under en längre tid och kunna fånga upp ungdomars olika behov, drivfaktorer och intressen och därmed kunna styra dem till lämpliga hobbyer eller sociala aktiviteter. Socialt företagande i olika former startades och drevs av och för ungdomar.

I början av 2000-talet inleddes expansionen till Göteborg och Malmö. Fryshuset tog sitt skolkoncept till Angeredsgymnasiet i Göteborg och programmet Lugna Gatan startades i bägge städerna.

I januari 2013 avled Fryshusets grundare Anders Carlberg efter en period av sjukdom. Anders var en gränslös entusiast. Hans tro på människor och deras förmåga att växa och utvecklas var helt obeveklig. När han dog hade Fryshuset utvecklats till en mångfasetterad nationell rörelse för unga människors utveckling. En rörelse som fortsätter att växa och spridas i Sverige och till andra länder.

Vår verksamhet omfattar allt från dans, idrott och musik till sociala projekt, utbildningar och arbetsmarknadsinsatser. Fokus ligger hela tiden på unga och deras chanser att växa och utvecklas. De drygt 60 projekten och verksamheterna är uppdelade i fyra områden: Arbete och entreprenörskap, Föredöme och framtidstro, Skolor och Ungdomskultur.

2.4.2 Arbetsområden

Arbete och entreprenörskap

Målet med Fryshusets område för Arbete och entreprenörskap är att sänka trösklarna för unga att ta sig in på arbetsmarknaden, med ett särskilt fokus på unga i riskgrupper, och att ge unga möjligheter till konkreta och förtjänstfulla erfarenheter som de har nytta av senare i livet. Ambitionen är att det ska leda till hållbart självförsörjande för unga.

Aktiviteter och projekt inom området för Arbete och entreprenörskap, såsom LAMPAN, Powerhouse och Move on, erbjuder individuell vägledning och övervakning för att öka målgruppens möjligheter till arbete eller utbildning. Fryshuset samarbetar aktivt med affärsaktörer, myndigheter och arbetsgivare för att kunna erbjuda enklare jobb som ger de unga nya nätverk, erfarenheter och kvalifikationer för sitt cv.

Föredöme och framtidstro

Inom området för Föredöme och framtidstro arbetar Fryshuset för att säkerställa att fler unga kan mötas, utvecklas och stärka sig själva. Inom området stärks de faktorer som skyddar de unga liksom de ungas möjligheter att påverka sin egen och andras framtid. Verksamheten inom Föredöme och framtidstro riktar sig speciellt till unga som andra inte når och får igång styrkor där andra ser problem.

Föredöme och framtidstro förebygger social utslagning bland unga. Bland annat arbetar man med närvarande och trovärdiga förebilder i sårbara områden och skapar positiva sammanhang som bygger på ungas deltagande i viktiga frågor. Arbetet är främjande, förebyggande och riktar sig till ungdomar. Under årets lopp har företrädare på verksamhetsområdet haft många möten med beslutsfattare för att skapa förståelse för vikten av främjande och förebyggande arbete, eftersom man på så sätt minskar risken för att de unga hamnar i destruktivitet.

Skolor

Skolan är en av samhällets viktigaste pelare runt unga. Barn och unga tillbringar ofta mer av sin dagliga tid i skolan än någon annanstans. Om man verkligen vill vara en del av de ungas dagliga liv, är skolan en fantastisk möjlighet. Utifrån övertygelsen att alla kan och vill utvecklas, erbjuder Fryshusets skolor en mötesplats för alla, oavsett bakgrund och förhållanden.

Fryshusets skolor drivs på grundval av gemensamma värderingar. Vi tror starkt på att de studerandes egen passion och drivkraft är en viktig nyckel till motivation. I grundskolan och gymnasiet sysslar alla elever med ett intresse de brinner för ett visst antal timmar i veckan. I folkhögskolan är det passionen för att fortsätta till studier eller arbete som är drivkraften. På Danscenter delar de studerande en passion för dans och en dröm om att arbeta inom området. Det är inte bara frågan om en skola, utan Fryshusets långsiktiga mål är att skapa mötesplatser med skolor överallt där det är möjligt. Vi ser en styrka i att skolan existerar i ett större sammanhang än att bara vara en skola. Vi är övertygade om att de studerandes

utveckling gynnas av att ha fler vuxna än bara skolpersonal runt sig. Det vidgar de ungas perspektiv, skapar fler relationer till vuxna och i slutändan bättre förhållanden i samhället.

Ungdomskultur

Verksamhetsområdet för Ungdomskultur omfattar ett brett spektrum av fritidsaktiviteter, idrott och kultur. Fryshuset Ungdomskultur ger unga meningsfulla fritidssysselsättningar som kan bidra till bättre fysisk och psykisk hälsa och är ett verktyg för social utveckling.

Fryshuset har både organiserad och öppen verksamhet på området för Ungdomskultur. Deltagarna registrerar sig för och deltar regelbundet i de organiserade aktiviteterna. Exempel på sådana aktiviteter är danscentrets kvällsklasser, Motorinterested Youth, semesterverksamheten Lovely Days och kampsportsverksamheten Frysbox. Den öppna verksamheten består av mötesplatser och fritidsaktiviteter såsom fritidsgårdar på Södermalm och i Nacka, Öppna Fryshuset i Göteborg samt mötesplatserna i Nybro och Torsås. Här kan unga mötas, umgås och vara aktiva på sina egna villkor. Aktiviteterna kombinerar ofta passion (fritidsaktiviteter) med dialog. När de ungas passion sätts i fokus samtidigt som möten och dialog mellan unga från olika bakgrund främjas, ökar förståelsen för alla människors lika värde. Syftet med Fryshusets aktivitetshus/mötesplatser är att skapa en mångfald av sammanhang som ungdomar väljer att delta i samt att platserna ska vara trygga och genomsyras av Fryshusets värderingar. När detta förverkligas, utvecklas de unga och samhället utvecklas med dem. Uppnåendet av detta utvärderas med hjälp av ett antal olika definierade mätbara mål, beroende på verksamheten och det specifika syftet med varje verksamhet och mötesplats.

2.4.3 Finansiering

Fryshuset finansieras genom gåvor, stipendier, utbildningskuponger, idéburna offentliga partnerskap (IOP), upphandlingar och försäljning av varor och tjänster. Fryshuset samarbetar med ett stort antal privata företag, offentliga institutioner och myndigheter samt stiftelser och aktörer i civilsamhället, både inom och utanför Sveriges gränser.

2.4.4 Paraplyorganisation

Gäller inte oss.

2.4.5 Intressebevakning

Fryshusets påverkansarbete syftar till att påverka samhället i en riktning som ger unga människor villkor, möjligheter och miljöer där de kan växa och utvecklas utifrån sina behov och sin passion. Därmed är den huvudsakliga målgruppen för vårt påverkansarbete är beslutsfattare och de som sitter vid makten och fattar beslut i frågor som påverkar barns och ungas nutid och framtid.

Fryshuset prioriterar bland annat frågor:

- i vilka vi ser en rimlig möjlighet att påverka den allmänna opinionen och beslutsfattandet.
- som har ett tydligt ungdomsperspektiv och som vi vet är viktigt för unga.
- som vi har sakkunskap i och erfarenhet av.

Fryshusets tre fokusområden för intressebevakning:

- Skolan: Alla studerande ska gå ut grundskolan med behörighet till gymnasieutbildning
- Tillit, säkerhet och inkludering: Alla borde fångas upp av samhällets främjande åtgärder
- Fritid & ungas psykiska hälsa: Alla unga har rätt till meningsfull fritid och sammanhang där de blir sedda, erkända och hörda.

Vi måste naturligtvis vara beredda att delta i debatten också i andra frågor som påverkar ungas liv och framtid, men dessa tre områden är huvudsakligt fokus för vår proaktiva intressebevakning.

Skolor – Alla studerande ska gå ut grundskolan med gymnasiekompetens

Huvudbudskap:

Att gå ut grundskolan med behörighet till gymnasieutbildning är en av de viktigaste faktorerna för att bli en del av samhället och inte lämnas utanför. Alla unga borde kunna anpassa sin utbildning och avlägga gymnasieutbildning med behövlig kompetens.

Fryshuset vill:

- Att resurser från både skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården kopplas in så att studerande med flera riskfaktorer har EN kontakt. Göra sociala insatsgrupper till norm.
- Skapa starka relationer mellan hemmet och skolan, till exempel genom föräldrautbildning. Föräldrarelationen är en viktig och ibland avgörande framgångsfaktor.
- Rikta mer resurser till skolor i så kallade sårbara områden där ungdomar utsätts för fler riskfaktorer som ett kollektiv. I dag sker det slumpmässigt och

beror på kommunen. Självständiga skolor täcks endast till en del av ytterligare resurser.

- Ändra/omtolka den nuvarande lagstiftningen och rikta resurser till unga med särskilda behov så att skolor kan tillhandahålla integrerad verksamhet med specifika resurser (lokaler/personalomfattning). För att minska risken för stigmatisering och öka integrationen vill vi se integrerade skolor, inte särskilda resursskolor. Elever med utmaningar kan ofta bäst hjälpas i omgivning där fokus ligger på friskhet.

Tillit, säkerhet och inkludering – Alla borde fångas upp av samhälleliga åtgärder för främjande

Huvudbudskap:

För att minska gängbrottsligheten måste frågan om främjande och förebyggande åtgärder vara främsta prioritet för våra beslutsfattare. Fokus måste ligga på att se till att unga klarar av skolan, flera mötesplatser, gratis kultur och fritidsaktiviteter samt tidigt stöd till föräldrar. Alla unga måste inkluderas i samhällets främjande åtgärder.

Fryshuset vill:

- Införa en verksamhetsplan ministerierna emellan (som tillägg till justitieministeriets mandat) som förankras över partigränser, är långsiktig och upprätthålls oavsett regering under 2023.
- Se ett flerpunktsprogram i likhet med justitieministeriets 34-punktsprogram för alla andra ministerier som spelar en väsentlig roll i de bakomliggande frågorna kring nyförvärv.
- Säkerställa att främjande och förebyggande åtgärder omfattar och dominerar regeringens åtgärdsförslag mot organiserad brottslighet/gängvåld.

Fritid & ungas psykiska hälsa – Alla unga har rätt till meningsfull fritid och sammanhang där de blir sedda, erkända och hörda

Huvudbudskap:

Fokus för ungas fritidsaktiviteter måste flyttas från aktivitet till sammanhang. För det första måste det för varje ungdom finnas ett inkluderande sammanhang i vilket aktiviteterna kan erbjudas. För att dessa sammanhang inom civilsamhället ska kunna existera och utvecklas, behövs det mer långsiktig, effektiv och förutsägbar finansiering.

Fryshuset vill:

- Att lagen om idéburet offentligt partnerskap (IOP) antas och utformas så att den möjliggör och underlättar långvariga samarbeten mellan ideella organisationer, civilsamhället och den offentliga sektorn.
- Att Riksidrottsförbundet antar ett moderniserat stipendiesystem som möjliggör finansiering av ett bredare spektrum av idrottsverksamhet som möter ungas nuvarande behov.
- Att kulturunderstödet är utformat så att fler kan ta del av det och så att det möjliggör kultur som en del av ungdomsverksamhet och ungdomsprojekt i större utsträckning än bara kulturskolor.
- Bli av med avgiften för fritidsanläggningar efter skolan i socioekonomiskt missgynnade områden.
- Undersöka möjligheten att anställa instruktörer vid öppna idrottsanläggningar för att bidra till ökad fysisk aktivitet.
- Fastställa krav i nya detaljerade planer för icke-kommersiella mötesplatser och sammanhang för barn och unga.
- Bättre utnyttja befintliga offentliga lokaler för fritidsaktiviteter.

2.4.6 Ungas deltagande i föreningsverksamhet

Fryshuset definierar unga som personer upp till 29 år. Alla unga som kommer till Fryshuset har någon sorts passion eller intresse för våra program. Vårt deltagarantal ökar stadigt, vi växer hela tiden. Bland annat har våra skolor haft det största intaget av elever någonsin för skolåret som började hösten 2022.

Vi har många föreningar vid Fryshuset. Deltagarna som är upp till 26 år gamla väljer aktivt att delta. Varje förening har sin egen juridiska enhet, men alla ska följa föreningens vision och uppdrag, alla har ett samarbetsavtal med stiftelsen Fryshuset.

Våra föreningar har omkring 10 000 medlemmar. Antalet skulle kunna vara större, men lokalernas kapacitet utgör ett hinder. Föreningarna drivs genom medlemsavgifter och andra medel som kan sökas. Vissa föreningar är anslutna till nationella organisationer och kan få stöd den vägen.

3. Data som samlats in av forskningsgruppen om utvärderings- och rapporteringspraxis bland ungdomsorganisationer i de nordiska länderna

Skribenter: Anu Gretschel, Viola Särkiluoto & Kai Tarvainen

3.1 Litteraturoversikter och intervjuer

Vår forskningsgrupp har undersökt vilka medel och verktyg de nordiska ungdomsorganisationerna har för att utvärdera sin verksamhet. Vi bekantade oss med ämnet genom att läsa publikationer och göra intervjuer. För denna rapport har vi sammanställt de mest intressanta exemplen i samarbete med styrgruppen. För att undvika upprepningar i texten belyser varje exempel frågor som inte har tagits upp särskilt mycket i denna publikation i övrigt. Vi strävar särskilt efter att besvara följande frågor:

1. Hurdana rutiner kring utvärdering och rapportering har utvecklats inom ungdomsorganisationer i de nordiska länderna?
2. Hurdana teman lyfter utvärderingen fram ur verksamheten?
3. Hurdana utmaningar hänger ihop med utvärderingen?

För publikationernas del fokuserade vi vår sökning på rapporter med ett undersökande arbetssätt och riktlinjer till organisationer om utvärdering och rapportering. Publikationerna beställdes av organisationen själv, eller också sammanställdes de som en avhandling eller inköpta tjänster. Med riktlinjer för utvärdering avser vi exempelvis riktlinjer som fastställts av finansieringsorgan, såsom den offentliga förvaltningen, och handböcker för utvärdering som utarbetats av ungdomsorganisationernas paraplyorganisationer. Vi undersökte publikationer från de senaste tio åren. Vi gick igenom över 70 publikationer från olika nordiska länder. Med anledning av denna period kan forskningsgruppen och styrgruppen vara relativt säkra på att en betydande del av den viktiga utvärderingslitteraturen inom ungdomsorganisationernas område har beaktats i denna publikation, även om den är begränsad till de senaste åren. Syftet med denna begränsning var att säkerställa att vi skulle förse allmänheten med den mest aktuella informationen om varje organisations verksamhet.

Forskningsgruppen kände redan i viss mån till ungdomsorganisationernas verksamhet i Finland. För de övriga nordiska länderna använde gruppen först databasen Youth Wiki, som ger landspecifik information om ungdomsorganisationernas verksamhet. På så sätt fick vi en uppfattning om ungdomsorganisationernas roll i förhållande till det kommunala ungdomsarbetet och fritidsaktiviteter för unga liksom information om finansieringen av ungdomsorganisationernas verksamhet.

Vi letade efter undersökningar, rapporter och studier om utvärderingen och effektiviteten av ungdomsorganisationernas verksamhet i flera databaser. Vi hittade dock de flesta studierna genom sökningar på Google och Google Scholar. Vi sökte också efter studier i akademiska databaser (EBSCOhost, SocINDEX och ProQuest), ResearchGate och indexsökningen vid Helsingfors universitets bibliotek. På Google och Google Scholar började vi litteratursökningen med nyckelorden *youth organisation (nuorisojärjestö, ungdomsorganisation)* i kombination med vissa anknytande sökord, såsom *effects (vaikutukset, effekter)*, *quality (laatu, kvalitet)*, *evaluation (arviointi, evaluering)*, *method (menetelmä, metod)*, *social impact (vaikuttavuus, effektivitet)* och olika kombinationer (OCH/ELLER) och sammansättningar (t.ex. effektvärdering). Eftersom sökresultaten var mycket begränsade inkluderade vi de svenska sökvillkoren *utvärderingsrapport* och *effekttrapport* i kombination med söktermer som *ungdom* och *unga*. De ovanstående och de motsvarande nyckelorden användes på norska, svenska, finska och danska samt på engelska i en bred omfattning av kombinationer. I takt med att processen fortskred utökade vi listan över nyckelord till exempel genom att lägga till namnen på olika ungdomsorganisationer. Detta resulterade i att vi hittade ett stort antal kandidatavhandlingar särskilt från Finland på Google Scholar. En stor del av kandidatavhandlingarna undersökte emellertid till exempel effekten av tjänster och projekt inom socialservice samt mental- och missbrukarvård för unga snarare än ungdomsorganisationers verksamhet. Vi undersökte närmare de magistersavhandlingar vi hittade genom Google Scholar som innehöll konkreta teman i anslutning till utvärdering eller sociala effekter i ungdomsorganisationer.

Vi hittade bara några få vetenskapliga undersökningar och rapporter om utvärderingen av ungdomsorganisationernas verksamhet. Även Hanna Laitinen (2018, 28) konstaterar i sin doktorsavhandling att det har gjorts endast ett fåtal akademiska studier om ungdomsorganisationer i Finland. Det var också uppenbart att nyckelorden i publikationerna sällan innehöll utvärdering, effekter och effektivitet, utan i stället andra ord som gällde ungdomsorganisationernas verksamhet. De nyckelord som använts i denna studie ledde därmed inte nödvändigtvis till träffar. För att komplettera litteraturen vi hittade i databaserna fick vi hjälp av representanter för ungdomsorganisationernas paraplynätverk som fastställts för projektet. Dessutom fick vi tips av både intervjupersonerna och av kontakterna vid Nordic Youth Wiki. Vi tog också del av organisationers och myndigheters webbplatser samt av hur organisationer genomför forsknings- och utvecklingsprocesser.

Vi genomförde sammanlagt 13 intervjuer i olika nordiska länder. Varje berörd organisation fick ta del av sin intervju. Intervjupersonerna fick möjlighet att kontrollera riktigheten i sina intervjuer. Sammanlagt deltog 15 personer och de representerade 16 olika organisationer. Dessa organisationer var ungdomsorganisationer eller andra organisationer som arbetar med ungdomar, deras paraplyorganisationer, organisationer som bedriver forsknings- och utvecklingsprocesser i ungdomsorganisationer, vid ministerier och i deras kommittéer samt organ som inrättats av ministerier. Varje intervju varade en timme och gjordes via webbapplikationen Teams.

3.2 Glasögon för läsaren: utvärderingssamband för att bättre förstå den egna verksamheten och verksamhetsmiljön

3.2.1 Utvärdering som reflektion

I denna rapport avser vi med utvärdering att systematiskt undersöka om en verksamhet uppfyllde förväntningarna som ställts eller som kunde ställas under eller efter verksamheten. Härnäst beskriver vi den tidlösa naturen av reflekterandet genom att citera Donald A. Schöns (1987, 1983/2007) klassiska texter. För att vara exakt använder Schön inte ordet utvärdering i sina texter – han förknippar reflektion med utformningen av verksamhet och struktureringen av utformningsbehov. Vi anser dock att Schöns tankesätt också fungerar som en bra skildring av den reflektion som ingår i utvärdering.

Schön använder termen "kunskap-i-handling" när man vet hur man ska agera mycket professionellt i en praktisk situation, men inte medvetet väljer mellan olika åtgärder. Med termen "reflektion-i-handling" syftar Schön på mer avancerad reflektion som avser att aktören kan överväga och verkligen överväger valen kring handlingarna. Reflektion om "reflektion-i-handling" handlar å andra sidan om att undersöka djupet i reflektionen. Enligt Schön är handlingen, situationerna och de eventuella problemen med dessa inte som sådana tillräckligt väletablerade för att kunna lösas. Enligt honom är de ganska osäkra, unika eller motstridiga. I detta fall räcker det inte med att fundera på vilken typ av väg som ska byggas om vi har ignorerat frågan om huruvida vägen överhuvudtaget ska byggas. Till exempel kan ekonomiska, miljömässiga, politiska och mer omfattande värderelaterade frågor påverka beslutet. Schön ser inte reflektion som en enskild förekomst av optimering, utan som en process som tar hänsyn till osäkerhet, situationernas unika karaktär och möjligheten till konflikter. (se Schön 1987, 1, 4, 6, 39, 41.)

Enligt Schön (1987, 5) förekommer det ofta tävling om vilka perspektiv som ska beaktas i utvecklingen av verksamhet. När det gäller de nordiska ungdomsorganisationernas utvärderingsexempel är det exakt så: de måste

överväga om de ska fokusera på antalet aktiviteter eller till exempel på tillgänglighet och jämlikhet. Enligt Schön ignoreras i en alltför snäv teknisk undersökning oavsiktliga biverkningar, risker eller till och med miljön (Schön 1987, 6). När man arbetar med unga kan det hända att man bortser från så pass viktiga frågor som att begrunda saker med de unga och ur deras perspektiv.

Om vi beskriver Schöns åsikter med egna ord, kan vi säga att en person som reflekterar över sina handlingar i en något osäker praktisk situation agerar på samma sätt som en forskare. Att reflektera är inte begränsat till att överväga vilka åtgärder som ska vidtas i förhållande till de fastställda målen, utan att svara mot utmaningarna man ställs inför genom att beakta både syftena och sätten flexibelt. I tanken ingår också att om en viss person kan anses ha kunskap om ett ämne, till exempel på grund av sin ställning, är det genom visdom som personen identifierar att hen möjliggör lärande för sig själv och för andra, då personen erkänner andras kunskaper och tar med dem i samtalet. (se Schön 1983/2007, 68, 300.)

Enligt Schön är kampen om hur man ska definiera verksamheten, situationen och problemen samt de nödvändiga politiska åtgärderna alltid en blandning av undersökningar och politik. Synen på utmaningarnas natur är kognitiva konstruktioner som byggts ur ett visst perspektiv och som skapar utrymme för att använda politisk kraft. I den bredare samhällsdebatten är det positioneringen av verksamheten, situationen och problemen, definitionen av policyn och tolkningen av bakgrunden som lett till att situationen omfattar både utredningsperspektiv och politiska perspektiv. (Schön 1983/2007, 348.) För ungdomsorganisationernas självständighet är det viktigt att även ungdomsorganisationerna själva proaktivt deltar i att identifiera behoven av sin verksamhet och i att fastställa sin roll från lokal till global nivå. Ett bra exempel på denna typ av verksamhet hittades i Danmark. Där gjorde DUF, ungdomsorganisationernas paraplyorganisation, en undersökning om ungas politiska aktivitet och DUF:s egna ansträngningar att göra det danska samhället mer demokratiskt. I Norge såg paraplyorganisationen LNU publikationerna av forskningsinstitutet *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor* som ett viktigt litterärt exempel när det gäller utvärdering. I publikationerna diskuteras tillgången till fritidsaktiviteter som ordnas av organisationerna, sambandet mellan ungdomars behov och behovet av att utveckla attraktionskraft, med hänsyn till de ungas olika bakgrund.

3.2.2 Förändringsteori/-teorier

I denna studie om nordiska ungdomsorganisationers utvärdering framkom några exempel där förändringsteorier används i ungdomsorganisationer i Sverige och Finland. Exempelen beskrivs för båda länderna i denna rapport. Härnäst presenteras huvuddragen i förändringsteorin.

Sue Cooper (2018, 18–19) studerar effektiviteten av ungdomsarbete i organisationerna och inom den offentliga sektorn i England. Enligt Cooper är syftet med att använda förändringsteorin att kunna skapa ett utvärderingssystem som lämpar sig för utvärdering av social verksamhet och som kan beakta verksamhetsmiljöns egenskaper och verksamhetens komplexitet.

Enligt Cooper har det varit populärt att använda förändringsteorin både bland utvärderarna och bland finansieringsorganen i olika länder i mer än ett halvt århundrade. Även om ordet *teori* ingår i namnet, är förändringsteorin ändå inte en enda teori, utan snarare en uppsättning idéer som varje organisation kan använda för att belysa hur verksamheten väntas leda till förändring och vad denna förändring kan vara. Cooper har träffande konstaterat att dessa antaganden i själva verket är de verkliga "teorierna" i förändringsteorin. Cooper använder här ordet teorier i plural, eftersom varje organisation, till och med varje åtgärd i organisationen, har sina egna teorier. (se Cooper 2018, 18–22; Fox & Grimm & Caldeira 2017 som också talar om förändringsteorierna i plural.) I den del av rapporten som fokuserar på Sverige hänvisas till den rådande praxisen i landet där organisationer definierar "Vår förändringsteori" som en del av att skriva sina effektivitetsrapporter. Fox et al. (2017, 49) hävdar att organisationens anställda och olika intressenter i stor utsträckning ska vara involverade i att skriva en organisations egen förändringsteori. De poängterar också att de avsedda effekterna ska kunna uppnås, men dessutom ska de vara begripliga för alla som är involverade i processen.

Serrat (2017, 237–241) börjar med att definiera förändringsteorin som vilken förändring som helst i samhällsordningen som en social förändring. Enligt honom är det meningsfullt att tillämpa förändringsteorin på utvärdering av sociala förändringar. Till exempel beskrivs förändringar som orsakas av en verksamhet eller ett projekt ofta som en förgrenad kedja. Kedjan demonstrerar hur mellanliggande resultat genom utveckling leder till ett mer omfattande avsett resultat. Enligt Serrat kan vissa förändringar som behövs för målet också ske som en dominoeffekt, utan nya åtgärder.

Cooper (2018) använder termen "förutsättning" för att beskriva de så kallade mellanliggande resultaten och understryker därmed att de är absolut nödvändiga för att de slutliga resultaten ska nås. Cooper undersökte i sin studie effektiviteten av ungdomsarbete genom att använda förändringsteorin. Enligt Cooper upplevde unga en känsla av samhörighet och ökat förtroende för ungdomsarbete. Cooper menar att när dessa två villkor uppfylldes blev det möjligt för unga att ta ansvar för sina handlingar på medellång sikt och man kunde vänta sig prosocialt beteende av de unga, vilket var det viktigaste resultatet på lång sikt.

I nästa underkapitel ligger fokus på Finland. Av kapitlet framgår hur viktig konstruktionen av indikatorer är i förändringsteorin så att förändringen kan övervakas å andra sidan ingår i teorin också att lära sig från förändringen. Enligt

Serrat (2017, 241) är tillämpningen av förändringsteorin en medveten, reflekterande och kreativ visualiseringsövning, snarare än något som slutförs på en gång. Han observerar att en utvärdering baserad på förändringsteorin fortskrider enligt cykeln planera–utför–kontrollera–agera.

3.3 Översikt över utvärderingsdebatten i ungdomsorganisationer i olika nordiska länder

3.3.1 Finland

3.3.1.1 Organisationssektorn vaknar upp till utmaningen att synliggöra effektiviteten

Under de senaste åren har debatten om att främja effekter och om effektevaluering i de finska ungdomsorganisationerna intensifierats i takt med att finansieringsorganen vill använda begränsade resurser på ett effektivt sätt. Laitinen (2018, 170) konstaterar att rapporteringskraven har ökat och att tillgången till finansiering generellt sett har skärpts. De underliggande orsakerna är bland annat intressena hos finansieringsorganen, såsom ministerier, men att effektivisera verksamheten anses också vara viktigt inom organisationssektorn. Ett gott exempel är projektet *Hyvän mitta* (Gott mått) som koordineras av föreningen Arvo (2016–2019) och där tillämpningen av effektkedjan fortfarande används i stor utsträckning som grund för arbetet med utveckling av utvärdering. Projektets viktigaste partner och finansieringsorgan var FPA, stiftelsen Me-säätio, Utbildningsstyrelsen, Undervisnings- och kulturministeriet, Sitra, Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA) och Statsrådets kansli. Enligt publikationen *Vaikuttavuuden jäljillä – opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen* (Att söka sociala effekter – en guide för att utveckla samhällseffekter) som producerades inom projektet spelade att ömsesidigt lärande mellan organisationer en viktig roll när det gällde att skapa modellen med effektkedjetänkandet. Till exempel har förändringsteorin som diskuterades i det föregående underkapitlet också använts i utveckling av effektkedjan. (se Anoschkin 2019.)

Enligt den ovan nämnda publikationen *Vaikuttavuuden jäljillä*, är effektkedjan ett verktyg och en tankemodell som kan användas för att definiera de sociala effekterna av verksamheter både när det gäller enskilda åtgärder och på olika nivåer i hela organisationen. Kedjan består av sju led: behov, vision, mål, resurser, åtgärder, resultat och sociala effekter. Delarna är nära förbundna med varandra under arbetsfasen. Effektivitet, behov och vision beskriver den sociala nivån medan andra länkar beskriver den konkreta åtgärdsnivån. Eftersom länkarna i modellen har ett orsakssamband med varandra är varje aspekt av länken viktig. Betydelsen av början av kedjan betonas emellertid särskilt, det vill säga behov och vision. Det

första steget är att identifiera det sociala behovet och att lägga fram en vision för verksamheten som följer av detta behov. Det är först efter dessa två steg som vi kan bedöma målen för verksamheterna. I det skedet borde målet vara att beskriva och utvärdera den typ av konkreta förändringar som behövs i målgruppen för att uppnå visionen. Sedan kan vi gå vidare längs kedjan till de stadier där vi kan komma med nya lösningar och nödvändiga resurser. På så sätt skapar effektkedjan en bild av den önskade sociala förändringen som verksamheten syftar till att åstadkomma. När datainsamlingen och de rätta indikatorerna kombineras med det ovannämnda konceptet kan vi kontrollera de sociala effekterna av verksamheten genom att använda modellen. (Ovannämnd författare, 7.)

På basis av projektet *Hyvän Mitta* kan vi identifiera två större trender när det gäller utvecklingen av utvärdering. Den första är behovet av en mer noggrann och mer omfattande definition av vad samhället behöver och av vilka slags aktörer. Då förtydligas också den sociala visionen som guidar verksamheten. Den andra trenden är behovet av en gemensam uppsättning indikatorer för organisationssektorn. (se Anoschkin 2019.) Det sistnämnda arbetet utförs nu inom Kentauri, ett kompetenscentrum för ungdomsarbete tillsatt av Undervisnings- och kulturministeriet (se Fields 2021). Kompetenscentret Kentauri inom ungdomssektorn utför mångsidiga uppgifter, men en av prioriteringarna är att utveckla gemensamma indikatorer som kan användas av ungdomsorganisationer. Ministeriets mål var att koppla indikatorerna till teman som rör hållbar utveckling. För det första ligger fokus på perspektivet med social hållbarhet för vilket åldersspecifika indikatorer för inkludering har utvecklats. (Gruppintervju 15.2.2022, Kentauri.)

Kentauri tillhandahåller också utbildning i utvärdering inom organisationssektorn. 2021 hölls sex separata utbildningar kring sociala effekter. Utbildningarna omfattade effektkedja och koncept, mål och indikatorer, insamling och analys av utvärderingsdata, hantering och koordinering av sociala effekter och utvärdering, kommunikation om sociala effekter samt användning av utvärderingsdata. En representant för Kentauri menar att utmaningen som identifierades under dessa utbildningar var att organisationernas representanter inte hade tillräckligt med tid för att utföra utvecklingsuppgifterna som var en del av utbildningen, trots att webinarerna hade tillräckligt med deltagare och responsen var god. I framtiden bör sättet att erbjuda utbildningsprocessen därmed omorganiseras. (Gruppintervju 15.2.2022.)

Enligt representanter för ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians och Kentauri har ungdomsorganisationernas intresse för att använda effektkedjan vuxit betydligt under de senaste åren (gruppintervju 15.2.2022). En av användarna är Finlands Ungdomsförbund, som erbjuder kulturhobbyer, såsom dans, teater, cirkus, musik och idrott för alla åldrar. I intervjun säger en representant för organisationen att effektkedjan och dess verksamhetsstruktur används i organisationen, först och främst som en norm för att se till att verksamheten

genomförs som planerat i respektive faser. För det andra diskuterades en ram för att se till alla delar av verksamheten är på plats och genomförs i relation till helheten. Över lag anser organisationen att användningen av effektkedjan har lett till en ökad reflektion över verksamhetens målinriktning, vilket i sin tur anses vara bra för organisationens utveckling. (Finlands Ungdomsförbundföreningen, intervju 8.4.2022.)

Liksom många andra organisationer övervakar även Finlands Ungdomsförbund bland annat antalet medlemmar, deltagare, deltaganden, evenemang och sammankomster. Dessutom har de med bestämdhet börjat utveckla sin egen metod för effektevaluering i vilken både kvantitativa och kvalitativa indikatorer används. Finlands Ungdomsförbund kombinerar för sitt eget utvecklingsarbete element från två huvudtrender: Föreningen samarbetar med sådana organisationer som Kentauri i att utveckla indikatorer för inkludering i ovan nämnd ungdomsorganisationsverksamhet samt med vuxenutbildningsanstalten Medborgarforum när det gäller att öka medvetenheten om effektiviteten av ungas kulturverksamhet. I samband med utvärderingen av kulturverksamhetens effektivitet skapades ett frågeformulär för att hjälpa organisationen att identifiera verksamhetens inverkan på deltagarnas fysiska, psykiska och sociala välfärd samt på inlärning och samarbete.^[1] Organisationen har ansträngt sig för att inkludera både utvecklingsprojekt i de effektundersökningar som den erbjuder sina intressenter på Pokka-plattformen^[2]. (Finlands Ungdomsförbund, intervju 8.4.2022.)

Enligt en bedömning av en representant för Allians finns utvärderingsstöd och hjälp tillgängligt för organisationerna, men det kan diskuteras huruvida organisationerna har resurser att ta emot stöd och hjälp. Som paraplyorganisation syftar Allians till att uppmuntra organisationer att skaffa omfattande utvärderingsutbildning. Samtidigt kanske en organisation endast är involverad i korta sparringevenemang som täcker vissa tillämpningar men inte får tillträde till organisationens övergripande verksamhet. Till exempel kan organisationens värderingar vara väl genomtänkta och avspeglas i dess strategi. Samtidigt syns de ännu inte i utvärderingen. (Gruppintervju 15.2.2022, Allians.)

Enligt en representant för Allians rapporteras särskilt organisationernas öppna verksamhet (såsom klubbar, läger och exkursioner) fortfarande för det mesta i form av antalet aktiviteter, trots att man vet att dessa aktiviteter till exempel kan minska ensamhet. Denna aspekt nämns inte i rapporteringen. Denna typ av synlighet förväntas dock redan av organisationerna. När det gäller att utveckla indikatorerna anser Allians att det är viktigt att olika ungdomsorganisationer

1. Bakgrundsmaterialet som används i Medborgarforumets utvecklingsarbete är Världshälsoorganisationens rapport om konstens och kulturens roll för att förbättra hälsa och välbefinnande (Fancourt & Finn 2019), se också finska Taikusyddän 2021; information per e-post av H. Pulkkinen Medborgarforum 15.8.2022.
2. Utvärderingsverktyget Pokka ger möjlighet att jämföra de egna resultaten med andra aktörer i samma område eller som har samma typ av verksamhet. Utvärderingsverktyget tillhandahåller färdiga anpassningsbara frågeformulär med vilka en organisation kan samla in information om verksamhetens resultat, effektivitet och utvecklingsbehov. Kukunori ansvarar för utvärderingsverktyget Pokka och Vertics för det tekniska genomförandet. Källa: [Pokka \(kukunori.fi\)](https://www.pokka.fi/)

tillsammans med olika slags unga i olika åldrar kan använda indikatorerna och på så sätt skulle informationen som fås vara jämförbar. (Gruppintervju 15.2.2022, Allians.)

I en intervju betonar representanter för Kentauri och Allians betydelsen av utvärdering inom organisationssektorn. Det tar dock tid att utveckla utvärdering, indikatorer och verktyg. Det finns ett ökat behov av öppen diskussion om hur mycket som kan förväntas av medborgarsamhällets aktörer när det gäller att utvärdera kvalitet och sociala effekter. De finansieringsrelaterade utvärderingskraven är också kopplade till frågor om självständighet och inneboende värde i civilsamhällets verksamhet. Å andra sidan är det viktigt att se till att de medel som anslås för civilsamhällets verksamhet också används för rätt verksamhet. En rädsla för att finansieringen ska minska hänger ofta ihop med utvecklingen av utvärderingen. Denna möjlighet att uppdatera verksamhetsmodellerna, som ibland är flera decennier gamla, uppmärksammas inte i debatten. Enligt representanter för Allians och Kentauri skulle gemensamma indikatorer kunna ge information om de gemensamma effekterna och effektiviteten av arbetet inom organisationssektorn. (Gruppintervju 15.2.2022.)

Utöver effektkedjan finns det många olika utvärderingsmetoder inom den finska organisationssektorn. Härnäst belyser vi utvecklingsarbete som har utförts av föreningen Non Fighting Generation (nedan NFG) kring utvärdering samt av enheten Sovari som samlar in nationella utvärderingsdata inom ungdomsarbete och i verkstäder. Båda exemplen belyser ungas roll som utvärderare av verksamheten.

3.3.1.2 Över tio år av systematisk utvärdering

Timo Purjo och Maria Tervahauta har sammanställt en studie om verksamheten inom och resultaten av NFG under flera års tid, *Nuorten väkivallattomuuskasvatus - Tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta* (Fostran om icke-våld för unga - resultat, effekter och effektivitet) (Purjo & Tervahauta 2014). Purjo är grundare av organisationen och Tervahauta är utvecklare och direktör för organisationen. Studien var dock mer invecklad och oförutsägbar än väntat, och på första sidan berättas att utan stöd för utvärdering kan organisationerna finna det svårt att genomföra en storskalig utvärdering. Det beror bland annat på att ett allmänt understöd ofta är otillräckligt för att täcka den tid och de finansiella utgifter som krävs. Organisationen var verksam i nästan 20 år innan en publikation skrevs om verksamhetens resultat, effekter och effektivitet. Tanken om att skriva en publikation fanns, men arbetet sköts länge upp, inte bara på grund av bristen på tilldelade medel utan också på grund av att utvärderingen inte ansågs vara särskilt väntad. Resultaten av organisationens och dess partners verksamhet var kända och det ansågs viktigt att använda tid och mottagna medel för verksamhet för ungdomar (se T. Purjo 2014).

Non Fighting Generation är en nationell ungdomsorganisation som har varit aktiv sedan 1996. Kärnan i verksamheten är fostran om icke-våld för unga.

Organisationen samarbetar i synnerhet med skolor, men också med andra organ, såsom fängelser och institutioner för ungdomsarbete och socialt arbete. En av organisationens viktigaste verksamhetsmodeller är att organisera diskussionsgrupper för unga som brukar våld och för unga med symtom som tar sig ut som mobbing. (T. Purjo 2014). I dag utför organisationen också omfattande individuell rådgivning för nästan hundra ungdomar varje år. Ungefär hälften av de unga som får individuell rådgivning kommer via barnskyddets öppenvårdstjänster, medan resten kommer genom att skolor, polisen och vårdnadshavare tar kontakt.

NFG övervakar och utvärderar systematiskt verksamhetens framgång och effektivitet (Tervahauta 2014, 38; T-L. Purjo, e-postkommunikation, 28.2.2022).

Resultaten och effektiviteten av verksamheten har övervakats en lång tid genom respons som samlats in av partner såsom skolor och barnskyddstjänster. (T. Purjo 2014, 27–30.) För närvarande ombeds de unga som deltar, instruktörerna för diskussionsgrupperna och de som hänvisat de unga till diskussionsgrupperna (särskilt skolor och socialtjänsten) att fylla i utvärderingar elektroniskt.

Utvärderingar begärs ofta i början och i slutet av verksamheten, men vid långsiktig verksamhet begärs också respons i mitten. (T-L. Purjo, e-postkommunikation, 28.2.2022.) Den viktigaste frågan att ta upp är hur den unga förändras under gruppverksamheten och under deras inflytande. Detta utvärderas till exempel genom intervjuer med unga efter att gruppverksamheten avslutats liksom genom observationer och rapporter av instruktörerna. (Tervahauta 2014, 38.) Enligt e-postkorrespondens med NFG:s verkställande direktör Tuija-Leena Purjo, är återkopplingen via de elektroniska utvärderingsformulären omfattande: ungefär hälften av partnerna och upp till 70 procent av de unga svarar på utvärderingarna.

Organisationen har också genomfört långsiktig övervakning. Tervahauta (2014) undersöker i sin artikel verksamhetens effektivitet utifrån intervjumaterial som samlats in både kort efter eller högst två år efter att gruppverksamheten avslutats. (Den tidigare nämnda studien 46–50.) Utöver att producera utvärderingsstudier och -rapporter, samarbetar organisationen med studerande som skriver avhandlingar och publicerar studier om organisationens teoretiska ramverk (Tervahauta 2014, 38; e-postkommunikation T-L. Purjo 2022).

Omfattningen av efterfrågan har också setts som en indikator på kvaliteten på organisationens verksamhet. Nivån på efterfrågan är för närvarande ungefär 30 procent högre än vad organisationen har kapacitet för med resurserna av finansieringsorganen (T. Purjo 2014, 7; T-L. Purjo, e-postkommunikation, 28.2.2022).

3.3.1.3 Nyckeltal och experimentell kunskap hos riktat ungdomsarbete per organisation, region och riksomfattande

Till skillnad från organisationernas öppna ungdomsarbete har ett gemensamt utvärderingssystem använts sedan 2016 i de institutioner som anordnar uppsökande ungdomsarbete eller verkstäder, till exempel organisationer. Resultaten av de nationella Sovari-undersökningarna om verkstadsverksamhet och uppsökande ungdomsarbete publicerades 2021 i *"Pystyn asioihin, joihin en uskonut pystyväni" Työpajatoiminnan valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset* ("Jag klarar av saker jag inte trodde" Verkstadsverksamhetens nationella Sovari-resultat 2020) och *"Tuntuu, että on pidetty huolta" Etsivän nuorisotyön valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset* ("Jag upplever att man bryr sig om" Det uppsökande ungdomsarbetets nationella Sovari-resultat 2020). Resultaten bedömer effektiviteten av verkstadsverksamheten och det uppsökande ungdomsarbetet (Kinnunen 2021a; 2021b). Sovari är en indikator på den sociala förstärkningen som utvecklats och upprätthålls av föreningen Into – uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet. Sovari mäter tjänsternas kvalitet och den sociala förstärkningens effektivitet. Indikatorn har utvecklats i samarbete med aktörerna inom verkstadsverksamhet och uppsökande ungdomsarbete liksom med klienterna. (Kinnunen 2021a, 3.) Dess användarbas har sedan dess ökat årligen och användningen har stabiliserats (Kinnunen 2021a, 4; Kinnunen 2021b, 5.). Sovari mäter hur framgångsrikt det huvudsakliga målet för verkstadsverksamheten och det uppsökande ungdomsarbetet nås: den sociala förstärkningen hos klienterna.

Vid sidan av Sovari används statistiska uppgifter om sociala effekter (PAR-statistikdatasystemet följer till exempel hur klienter placerar sig inom utbildning, sysselsättning eller andra tjänster) inom verkstadsverksamhet och uppsökande ungdomsarbete. Kinnunen belyser i sin rapport fördelarna med att använda indikatorn i stor skala: enhetliga och nationellt jämförbara nyckeltal och data om sociala effekter. Sovari-indikatorn presenterar data som kan användas för att demonstrera tjänsternas effektivitet för klienternas livssituation och belyser därmed betydelsen och behovet av tjänster i servicesystemet. Informationen som erhålls från indikatorn kan också användas för att utveckla tjänster. (Kinnunen 2021a, 3.)

I Sovari mäts kvaliteten på och effektiviteten av uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet genom två anonyma undersökningar på webben. I den första utvärderingsdelen av verkstadsverksamheten bedömer deltagarna genomförandet och kvaliteten på verksamheten inom tre huvudområden: 1) arbetsuppgifter och deltagande, 2) gemenskap och 3) vägledning och stöd för arbete och individuell handledning. I avsnittet om utvärdering av uppsökande ungdomsarbete ingår följande områden: 1) servicens tillgänglighet, 2) servicens konfidentialitet och smidigheten i dialogen mellan de unga och aktörerna samt 3) hjälpen och stödet som fås i servicen för att främja den ungas livssituation och hitta en lämplig väg för den unga. I det andra avsnittet bedöms i undersökningar om både

verkstadsverksamhet och uppsökande ungdomsarbete de upplevda förändringarna i den sociala förstärkningen inom fem områden: 1) självkännet, 2) social kompetens, 3) livshantering, 4) vardagshantering samt 5) studie- och arbetslivshantering. Enligt Kinnunen utgör undersökningarna också en kanal som främjar deltagandet bland de unga och de som handleds. I undersökningarna kan de unga och de som handleds uttrycka sina åsikter om genomförandet av uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet och på så sätt påverka utvecklingen av verksamheten. (Kinnunen 2021a, 3–4; Kinnunen 2021b, 3.)

Enligt Kinnunen (2021a) producerar Sovari nyckeltal och sammanställer erfarenhetsdata mycket omfattande, både på en organisatorisk, en regional och en nationell nivå. Arrangörerna av uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet är inte ensamma ansvariga för att producera information. Into, som är ett kompetenscentrum inom ungdomssektorn utsett av Undervisnings- och kulturministeriet, utarbetar årliga sammanfattningar och nationella rapporter som är specifika för regioner och koordineringsområden eller organisationer. (Den tidigare nämnda studien 3–4.)

3.3.1.4 Allt kan inte mätas inom ramen för orsakssamband, men det innebär inte att betydelsen av att utveckla utvärderingskompetens ska äventyras

Under 2022 kommer Undervisnings- och kulturministeriet att anslå cirka 18,5 miljoner euro i statsstöd till nationella ungdomsorganisationer (Undervisnings- och kulturministeriet, nationella organisationer inom ungdomssektorn u.å.). För att vara kvalificerad till statsstöd ska en organisation först godkännas som berättigad till stödet. När man ansöker om att vara berättigad till statsstöd bedöms verksamhetens landsomfattande täckning, kvalitet, omfattning och sociala effekter, liksom hur organisationen främjar icke-diskriminering, jämlikhet och social delaktighet bland unga. Villkoren för berättigande till statsstöd liksom kriterierna för fördelning av stödet fastställs i ungdomslagen och i statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik. Kriterierna för fördelning av understöd är kvalitet, omfattning, sociala effekter, ekonomisk förvaltning och främjande av ungas delaktighet (Undervisnings- och kulturministeriet, lagar och förordningar: Ungdomar u.å.).

I intervjun påpekar representanterna för Undervisnings- och kulturministeriet och dess utvärderings- och understödskommission att ministeriet bedömer organisationernas sociala effekter på basis av organisationernas självutvärdering av hur relevant deras verksamhet är både när det gäller ungdomsarbete och ungdomspolitik liksom inom organisationens sektor. Effektevalueringen bygger också på ministeriets utvärdering av betydelsen av organisationens verksamhet i förhållande till andra organisationer inom ungdomssektorn liksom vilken inverkan organisationernas verksamhet har på unga och sektorn i sig. När det gäller att främja inkludering uppmanas organisationerna att specificera vilka möjligheter de ger unga att framhäva sitt deltagande i beslutsfattandet och hur organisationen bidrar till ungas förmåga och kapacitet att fungera i samhället på andra sätt.

Målen för organisationernas verksamhet kan fastställas som både årliga och långsiktiga mål. De kan gälla ett begränsat antal människor eller vara mer relevanta för samhället som helhet. På grundval av värdesystemet för den egna verksamheten kan organisationen i stor utsträckning avgöra vilka frågor som övervakas vid utvärderingen av den egna verksamheten, vilka resultat som förväntas och vilka uppgifter som används för rapporteringen av genomförandet. Samma kvantitativa verksamhetsuppgifter samlas in av alla organisationer. (Gruppintervju 24.3.2022.)

På basis av samma intervju kan avsaknaden av systematisk utvärdering av organisationernas egen verksamhet avspeglas i att organisationerna ber sina medlemmar om respons, men i slutändan inte kanaliserar den till utvecklingen av verksamheten. Det är dock uppenbart att nivån på planeringen och utvärderingen av organisationernas verksamhet hela tiden förbättras. Tecken på utvecklingen kan anses vara att organisationernas genomförda och planerade verksamhet betygsätts enligt de tidigare fastställda kriterierna och att resultaten offentliggörs på ministeriets webbplats liksom att kompetenscentret Kentauri inom ungdomssektorn har fått i uppgift att hjälpa organisationer att utveckla sitt utvärderingssystem. Ministeriet anordnar också seminarier för organisationer om aktuella utvärderingsområden såsom hållbar utveckling. Dessutom beställer ministeriet ett visst antal avhandlingar eller praktikplatser i relation till finansiering av organisationsverksamhet. För närvarande pågår arbetet med en avhandling om kvaliteten på organisationernas icke-diskriminerings- och jämställdhetsplanering. (Gruppintervju 24.3.2022.)

På basis av samma intervju ålägger ministeriet inte organisationerna att använda någon särskild utvärderingsmetod som grund för dokumentation av verksamheten. I allmänhet sker den kvantitativa dokumentationen av verksamheten mer systematiskt i organisationerna än utvärderingen av hur de fastställda målen uppnås. Enligt representanter för ministeriet och dess bistående kommitté är effektevalueringen i organisationsarbetet bara i ett tidigt utvecklingsstadium. Å andra sidan är ministeriet också medvetet om att inte ens kopplingen mellan framgångsrik organisatorisk verksamhet och till exempel utvecklingen av unga människors tillväxt och levnadsvillkor i samhället i stort kan rapporteras kausalt fullt ut. (Gruppintervju 24.3.2022.)

3.3.2 Sverige

3.3.2.1 Ifrågasättande av utvärderingskriterier som angetts av finansieringsorganen

Fryshuset, som är verksamt på mer än 60 orter i Sverige^[3], var den huvudsakliga partnern i landet i detta projekt. Fryshuset är verksamt inom fyra områden: Arbete och entreprenörskap, Föredöme och framtidstro, Skolor och Ungdomskultur.

3. Fryshuset har projekt och allaktivitetshus i olika utsträckning i Göteborg, Hammarby Sjöstad, Helsingborg, Husby, Malmö, Nacka, Nybro, Torsås och Östra Göinge.

Fryshuset är också verksamt i andra länder, bland annat i Norge, Kuba, Nederländerna, Armenien och Danmark. Verksamheten finansieras exempelvis genom donationer av stiftelser och företag samt genom offentlig finansiering av städer och staten. Fryshusets grundläggande princip är att grunda verksamheten på de ungas behov. Strategin är att först ta reda på hur de unga har det och vad de behöver, och sedan ansöka om finansiering för denna verksamhet. Fryshuset publicerar mycket litteratur, både behovsrapporter och projektresultat. (Fryshuset, intervju, 25.3.2022.)

Fryshuset anser att utvärderingskraven under de senaste fem åren har skärpts som ett villkor för att få finansiering till exempel från företag. Utvärderingen måste planeras, den avsedda effektiviteten och den typ av utvärderingsdata som används för att kontrollera effektiviteten måste identifieras i förväg. Tidigare var finansieringsorganen mer intresserade till exempel av antalet unga. Sedan 2019 har organisationernas personal fått instruktioner om att använda en utvärderingsmetod baserad på förändringsteorin/-teorierna. Förändringsteorin används allmänt i Sverige som grund för organisationernas utvärdering, och användningen av den är en del av målet för Giva Sverige, som garanterar den etiska karaktären på kapitalanskaffningen och kräver att dess organisationer följer utvärderingsprinciperna (Giva Sverige 2020). I praktiken innebär detta till exempel att varje organisation beskriver sin egen förändringsteori som en del av sin effektrapport och som är kopplad till Givas webbplats varje år. Bland Givas medlemsorganisationer finns cancerbekämpning, djurskydd, ungdomssektorn och äldreomsorgsorganisationer. Alla medlemmars effektrapporter finns på Givas medlemsida (Giva Sverige, medlemmar u.å.; se t.ex., Fryshuset 2020; samma sidor innehåller också effektrapporter av nästan alla organisationer som presenteras härnäst i denna rapport: Svenska Röda Korset 2021; Raoul Wallenberg Academy 2021; Mind 2021; Tjejzonen 2021).

Fryshuset är en del av en kommitté där organisationer, kommuner, olika forsknings- och utvecklingsorganisationer och företag samarbetar för att utveckla utvärderingssystem i syfte att standardisera indikatorerna för effektmätning (se Svenska institutet för standarder u.å.). Enligt Fryshuset syftar kommittén till att förse aktörer och finansieringsorgan med information om olika mätningar och terminologi som kan användas. Detta arbete pågår fortfarande och kommer att ta minst ett år att slutföra. (Fryshuset, intervju, 25.3.2022.)

Fryshuset strävar efter att utföra utvärderingar på lämplig nivå. Om projektet har som mål att åstadkomma stora samhällsförändringar måste det också synliggöras. I Fryshusets publikation *Civilsamhället i Orten* (Nilsson Lundmark & Nilsson 2020) beskrivs hur projekt som eftersträvar förändring inte bara syftar till att snabbt lösa problem på operativ nivå utan också till att utveckla en försöks- och inlärningsstrategi med förtroendeskapande åtgärder i samarbete med deltagare och andra berörda organisationer. I detta fall söker man till exempel en lösning för att undvika att unga blir utanför utbildning och arbete genom att öka

uppmärksamma de strukturella aspekter som påverkar området atmosfär och kultur. Ett av de förväntade resultaten kommer att mäta den framtida tillväxten av ungas tro och framhäva de åtgärder som har bidragit till att uppnå detta mål. När det gäller strukturförändringar kommer planeringen och utvärderingen av verksamheten först och främst att övervaka behovet av Fryshusets verksamhet till den del som inte täcks av andra aktörer i området. För det andra framhävs i publikationen de åtgärder som vidtagits för att se till att effektiviteten också når den strategiska nivå som kommer att medföra de nödvändiga strukturella förändringarna. (Nilsson Lundmark & Nilsson 2020, 9, 21, 33–51.)

Ur Fryshusets synvinkel hänger utvärderingens utmaningar samman med det faktum att det ibland är omöjligt eller åtminstone svårt att fråga deltagarna och organisatörerna hur de känner sig, eftersom det tar lång tid att svara på enkäter och inte alla kan eller vill svara. Å andra sidan underlättas utvärderingen av det faktum att samma människor tenderar att delta i Fryshusets verksamhet om igen. I det fall brukar de unga känna sig trygga med instruktörerna och i situationerna vilket återigen underlättar diskussionen. Det är också värt att notera att ett långt frågeformulär i sig kan försvaga motivationen att svara. För att utveckla och utvärdera verksamheten krävs ett brett spektrum av information av deltagarna. Det finns dock ingen anledning att ställa alla frågor på en gång. Fryshuset har ställt frågor om olika saker vid olika tidpunkter. Till exempel samlar man in utvärderingsinformation om de ungas nöjdhet eller självkänsla vissa månader. Respondenterna är inte alltid desamma och ibland kan det hända att alla som är närvarande eller vissa grupper får frågor. Fryshuset anser också att flexibiliteten i utvärderingen är en viktig faktor. Enligt Fryshuset borde finansieringsorganen godta att utvärderingen är anpassad till verksamhetens art. I första hand bör utvärderingen stöda organisationen själv att fungera bättre, inte finansieringsorganens intressen. De unga är trots allt den viktigaste resursen för verksamheten och Fryshuset är tacksamt för att så många unga fortfarande vill delta och berätta hurdan verksamhet som behövs. (Fryshuset, intervju, 25.3.2022.)

3.3.2.2 Utvärdering kan inte endast utvecklas utifrån

Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund organiserar verksamhet för och med unga på en bred front. Verksamheten omfattar till exempel grupper kring barns skoluppgifter, diskussioner om barns rättigheter, intressebevakning och att nå marginaliserade unga. En representant för organisationen säger i intervjun att effektiviteten också varierar från en individuell till en nationell nivå. År 2021 gjordes ett nytt strategiskt planerat tillägg: organisationen kommer att öka sin fysiska närvaro och organisera aktiviteter i lokala närområden i olika delar av landet. Organisationen anser att finansieringsorganens förväntningar på utvärderingarna har ökat. Finansieringsorganen kan definiera vad som borde mätas, men inte hur informationen samlas in. De är intresserade av effektiviteten, men detta avspeglas mer i tillämpningsfasen som ett prognoskrav, snarare än ingående i rapporteringen om hur medlen används. I en organisation som har varit verksam i många år, anses

det vara lätt att förutsäga effektiviteten i och med att arbetsmetoderna under årens lopp har visat sig vara effektiva. (Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund, intervju 27.4.2022b.)

Halvårsvis utvärderar Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund vad som behöver utvecklas, och detta kan betraktas som den största utvärderingsprocessen. En extern utvärdering görs också med ett par års mellanrum och i den tillfrågas både personal och frivilliga hur väl målen har uppnåtts. Deltagarna i frivilligverksamheten har också en viktig roll i utvärderingen då de regelbundet tillfrågas om synpunkter på vad en viss verksamhet kan ha tillfört deltagarnas liv. De viktigaste framtida utmaningarna i utvärderingen är kopplade till hur organisationen bättre kan fastställa deltagarnas egna perspektiv. Eftersom många deltagare deltar i verkstadsverksamhet på samma gång, ställs frågorna till deltagarna i detta fall via enkäter. Om antalet deltagare i vissa verksamheter är litet används metoder för insamling av kvalitativa uppgifter. Å andra sidan är organisationernas förmåga att utvärdera alla sina åtgärder otillräcklig. Organisationen anser att finansieringen kommer att vara bättre tillgänglig i framtiden ju fler deltagare som har bidragit till utvärderingen. (Svenska Röda Korset, intervju 27.4.2022b.)

Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund anser att utvärderingslösningar i olika typer av organisationer inte kan vara desamma eftersom organisationernas målgrupper, arbetssätt och sektorer är olika. Dessutom kan utvärderingen inte utvecklas helt utifrån eftersom det krävs exakta kunskaper om varje organisation och dess verksamhetsmiljö. Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund anser att utvärderingen är så viktig och användbar att vi skulle ha nytta av en mer omfattande utvärdering. I detta fall skulle utvärderingen dock antagligen sluka alltför mycket resurser. (Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund, intervju 27.4.2022b.)

3.3.2.3 Förändringar i värdegrund och tankar kan inte mätas i pengar

Sedan 2001 har Raoul Wallenberg Academy arbetat med unga och lärare för att bekämpa orättvisa och ojämlikhet enligt Raoul Wallenbergs exempel. Metoderna omfattar ett ledarskapsprogram för unga, olika skolprogram, lärarutbildning och materialproduktion. Akademiens verksamhet handlar om internaliseringen av värderingar kring mänskliga rättigheter och demokrati och skapande av kunskap med unga om hur de kan uppnå förstärkta positioner och påverka världen vid en viss tidpunkt. Liksom för ungdomsorganisationer i allmänhet är utmaningen med utvärderingen att kontrollera verksamhetens vidare och mer långsiktiga effektivitet organisationen drar slutsatsen att dess verksamhet till exempel inte är riktad mot att minska kostnaderna för samhället, även om bland annat bekämpning av drogmissbruk i viss mån kan ses som sådan. I stället syftar rapporten efter att belysa en förändring av värderingar och åsikter, trots att vissa av de organ som finansierar verksamheten fortfarande verkar vara mer intresserade av till exempel

antalet organiserade aktiviteter och möten. Den som intervjuas poängterar att denna typ av inställning till utvärdering kan innebära att man i utvärderingen inte tar hänsyn hur unga känner inför aktiviteter och möten och huruvida de är goda eller dåliga. Organisationer tävlar inte endast om finansiering från exempelvis stiftelser utan också om enskilda personer som donerar jämför effektrapporter eftersom de vill att medlen ska användas så effektivt som möjligt^[4]. (Raoul Wallenberg Academy, intervju 13.5.2022.)

3.3.2.4 Adding value in relation to the Sustainable Development Goals of the United Nations

Organisationen The Mind främjar läsning av utvärderingslitteratur och lärande av utvärderingstips av andra organisationer. Samtidigt vill de behålla ett starkt egenansvar över hur utvärderingen bedöms och styrs. Ämnet som mäts ger bevis på sociala effekter som sedan kan rapporteras vidare. Det praktiska utvärderingsarbetet ger också en inläringserfarenhet i att tolka indikatorerna och deras funktioner. Detta ger information om hur saken kan hanteras och skötas i framtiden. Enligt organisationen blir ideell verksamhet mer professionell i takt med att utvärderingen utvecklas vilket innebär att det finns mer betald arbetskraft och det går att kontrollera att värdena har uppnåtts på ett mer effektivt sätt. Det finns naturligtvis också en rädsla för att förlora organisationsidentiteten eller för att utvärderingen görs endast i syfte att erhålla finansiering och kontrollera användningen av den, inte för att målgruppen för verksamheten ska ha nytta av utvärderingen och att den ska vara en inläringserfarenhet. I Mind baseras utvärderingsstrukturen på förändringsteorin som har finlipats med hjälp av värdekedjan (se Hanh & Hök & Jansson 2016). Enligt värdekedjetänkandet är det viktigt att se till att verksamhetens mål beaktas och synliggörs till exempel inom ramen för FN:s mål för hållbar utveckling (se Förenta Nationerna u.å.). (Mind, intervju 27.4.2022a.)

En av de viktigaste tjänsterna som Mind erbjuder är Självmordslinjen som vem som helst i behov av hjälp kan kontakta via telefon eller chatt. 2019 genomfördes en utvärderingsprocess som gällde kontakter via chatten. Chattkontaktarna var 27 000 till antalet, varav 4 500 som tog kontakt var unga personer under 24 år. Det bör också noteras att 135 av dem var barn i åldern 7 till 12 år. Personen som kontaktat tjänsten ombeds att delta i utvärdering av tjänsten i slutet av diskussionen. Med hjälp av en färdig lista med frågor tillfrågas personen vad de fick ut av diskussionen och vad de skulle ha gjort om diskussionen inte ägt rum. Utmaningen med utvärdering är att det ofta är svårt att motivera både de personer som känner sig svagast och de som känner sig starkast att utvärdera. Deltagarna i utvärderingen kommer alltid att ha yttrandefrihet och de kan använda den som de vill. Organisationen påpekar att utvärderingar alltid borde planeras så att de passar målgruppen. Det är omöjligt att fråga om allt, särskilt av dem som befinner sig i sårbara situationer. Gränserna för utvärderingarna borde fastställas

4. Ett exempel på en svensk debatt om så kallad effektiv altruism, det vill säga osjälviskhet (se Anderljung 2018).

så att också denna del av diskussionen gynnar tjänstens användare. (Mind, intervju 27.4.2022a.)

Även de frivilliga som deltar i diskussionen deltar i utvärderingen och utvärderar bland annat om de upplever att de kunde hjälpa dem som behövde hjälp. Diskussion om i vilken utsträckning det är möjligt att hjälpa till hjälper både organisationen att utveckla sin tjänst och de frivilliga att klara av arbetet. Åtgärderna kan ha varit riktiga och samtalet framgångsrikt, även om en ändring inte skedde eller var synlig. Och även om åtgärderna var effektiva är det viktigt att komma ihåg att personer som kontaktar tjänsterna ofta också har andra kontakter. Det innebär att en eventuell förändring inte kan spåras tillbaka till någon särskild organisation. Åtminstone har Minds verksamhet ett betydande värde när det gäller att skapa ytterligare en diskussionskanal och Mind samarbetar med andra aktörer för att bygga upp ett säkerhetsnät. (Mind, intervju 27.4.2022a.)

3.3.2.5 Utvärderingssätten är många och att hitta det bästa sättet för den egna verksamheten kan ta tid

Det finns olika utvärderingsmetoder och det kan ta tid att hitta de bästa metoderna för verksamheten. År 2018 publicerade Mötesplats Social Innovation, eller MSI, studien *Alla pratar om det men få gör det – en handbok i effektmätning*. I studien diskuteras modeller för utvärdering av sociala effekter och aktörerna som har bidragit till att utveckla modellerna och fortsättningsvis utvecklar dem för att möta behov hos företag och organisationer. Studien är en handbok som presenterar perspektiv på att mäta sociala effekter samt innebörd, bakgrund och mätmetoder. Syftet med handboken är att stegvis dechiffrera effektmätningens processen för läsaren. Redaktören för handboken, Erika Augustinsson, nämner samma fenomen i förordet till handboken som vi har stött på i diskussioner med intervjupersonerna: effektmätningar är ett bra sätt att klargöra och stärka organisationens egna mål och att kommunicera om effektiviteten och utvecklingen av arbetet till finansieringsorganen. Samtidigt kräver effektmätning resurser och sakkunskap, vilket gör att det kan vara svårt att genomföra den parallellt med den huvudsakliga verksamheten. (Augustinsson 2018, 5.)

MSI är en sakkunskaps- och samarbetsplattform som grundats av Malmö universitet och som kombinerar social innovation och socialt företagande. Till dess partner hör flera universitet och Malmö stad. Målet för MSI är att bygga upp innovationskapacitet med institutioner för högre utbildning, företag samt aktörer inom den offentliga och den tredje sektorn, och därmed möjligheter att möta dagens samhällsutmaningar. (Augustinsson 2018.)

I handboken granskas olika metoder för effektevaluering, såsom Pestel-analysen (analys av politiska, ekonomiska, sociala, tekniska, miljömässiga och rättsliga faktorer) för utvärdering av företagsmiljöer och SWOT-analys (analys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot). Vid utvärdering som bygger på förändringsteorin rekommenderas att man mäter verksamhetens utgångsläge, antalet åtgärder,

resultaten och de sociala effekterna, och använder dessa mätningar vid kontrollen. Mätmetoderna kan vara undersökningar eller intervjuer, beroende på verksamhetens art och målgrupp. I handboken betonas beredskap att ändra frågorna som används utifrån tidigare mätningar och erfarenhet från verksamheten. Dessutom betonas i handboken vilken viktig roll reflektion har för att fastställa effektiviteten i förhållande till grundscenariot och data som samlats in under verksamheten. (Augustinsson 2018, 13–29.)

MSI-handboken presenterar praktiska exempel på effektmätning och aktörer som tillhandahåller tjänster för att hjälpa företag och organisationer med frågor som rör kvalitetsutveckling och effektevaluering. Exempel utgörs av Tjejjonen, vars nuvarande utvärderingsmodell skapades i samarbete med organisationen Social Initiative (se även Prine 2018).

Tjejjonen är en ideell organisation baserad i Stockholm med uppdraget att erbjuda trygga rum för flickor i åldern 15–25 år för att träffas och umgås. På så sätt stöds flickors och unga kvinnors psykiska välbefinnande. De viktigaste tjänsterna hos organisationen Tjejjonen är en chatt på webben dygnet runt samt storasyster- och lillasysterverksamhet. (Larsson et al., 2016.) Ansträngningar görs ständigt för att utveckla verksamheten i samverkan med referensgruppen och på grundval av deras behov (Tjejjonen 2016). Under 2011–2014 genomförde Örebro universitet ett forskningsprojekt om Tjejjonens könsorienterade förebyggande drogarbete som genomfördes som systeraktiviteter för flickor. I studien undersöktes bland annat hur viktig systerverksamheten är för flickor och frivilliga och hur den påverkar dem. Materialet samlades in både i form av enkäter och intervjuer med unga och frivilliga som deltog i verksamheten under flera år. Utmaningen i den longitudinella studien var att nå deltagarna. Den första undersökningen hade 109 deltagare i rollen som småsyster. Av dem valde 17 att svara anonymt, vilket innebar att ytterligare frågeformulär inte kunde skickas till dem. Svarsfrekvensen var låg i den andra och tredje undersökningen och därmed kunde inga allmänna slutsatser dras. (Larsson et al., 2016.) Efter utvecklingsprojektet har Tjejjonen sedan 2015 fortsatt utveckla ett eget verktyg för effektevaluering som bygger på förändringsteorin (Tjejjonen 2018)

Ett exempel på de utvärderingsutmaningar som nämns i MSI:s handbok är särdragen i systerverksamheten som Tjejjonen ordnar och som är en utmaning för organisationen när det gäller övervakning och effektevaluering. För många unga är anonymt deltagande och ett strikt skydd av privatlivet en förutsättning för att de ska söka sig till verksamhet, vilket är orsaken till att det kan vara svårt att utföra omfattande övervakning och effektivitetsstudier (Tjejjonen 2016). För närvarande mäts organisationens effektivitet utifrån omfattningen av dess verksamhet som bygger på antalet interaktioner och chattediskussioner på webben och i närkontakt samt frivilliga undersökningar av tillfredsställelsen som deltagarna kan svara på om de vill (Tjejjonen 2020). Tjejjonen rapporterade att utvärderingen och metoderna

för att aktivt studera effektiviteten av verksamheten fortfarande utvecklas (e-postkommunikation 17.1.2022.)

3.3.2.6 Utöver utveckling av utvärderingar kan även andra utvecklingsåtgärder vara nödvändiga

En intervjuperson från Gröna Studenter talar om en situation där de viktigaste utvecklingsbehoven hänger ihop med allt magrare verksamhet, snarare än att utvärdering övervägs. Organisationen får medel från partiet i enlighet med en viss processandel, även om det har funnits press på att minska denna andel. Under valår är verksamheten till stor del knuten till valet. Andra gånger är verksamheten mer omfattande och inkluderar att lära känna beslutsfattandet, att ta initiativ kring partiinriktningen och att ge medlemmarna möjligheter till förstärkning på olika sätt. Organisationen påpekar att verksamhetens resultat är mycket kontextualiserade och att även det minsta resultatet kan vara betydande när verksamheten bedrivs med begränsade resurser. När verksamhetens omfattning bedöms ska man beakta att partiernas och välgörenheternas attraktionskraft som en finansieringskälla kan variera avsevärt över tiden, till exempel på grund av politiska cykler eller allmänna diskussioner, och att finansieringsmängden påverkar verksamhetens omfattning. (Gröna Studenter, intervju 13.5.2022b.)

3.3.2.7 Ungdomsorganisationernas experimentella kunskaper tas på allvar i den myndighetsstyrda utvecklingen av instrument för effektevaluering

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) är en myndighet som syftar till att regeringens politiska mål i frågor kring ungdomar och civilsamhället möts. Mål som fastställs i lag kan inbegripa ett positivt bidrag till utvecklingen av ungas förmåga att organisera eller förbättra tjänsternas kvalitet. Som ett resultat av mandatet av regeringen kommer effektiviteten av MUCF-finansieringen att bedömas mer i detalj. Effektevalueringen utvecklas med hjälp av intervjuer i organisationer som har fått finansiering av myndigheten att samla in synpunkter på hur effekterna av en viss verksamhet kan bidra till att mer omfattande mål nås [5]. (MUCF, intervju 28.4.2022.)

Syftet med myndighetens arbete med utveckling av utvärderingen är att hitta en utvärderingsmetod som skulle möjliggöra jämförelse av olika aktiviteter genom att gå längre, kombinera och utmana befintliga utvärderingsmetoder. Uppgiften beskrivs som utmanande då myndigheten anslår flera olika typer av medel. De erbjuder stöd till projekt som syftar till att bekämpa rasism, och organisationer som arbetar med olika ålders-, språk- och kulturgrupper såsom ungdomsorganisationer. Bakom de finansierade verksamheterna ligger ett brett spektrum av lagar som beskriver de mål som eftersträvas. Det är också svårt att visa på hur korttidsfinansierade perioder kan leda till långsiktiga effekter, särskilt när organisationer, verksamheter och samhället ständigt förändras. (MUCF, intervju 28.4.2022.)

5. Dessa intervjuer har rapporterats till exempel i publikationen *Organisationsbidragens användning och effekter 2021. Återrapportering av tre statsbidrag till ideella organisationer* (Löving 2021).

3.3.3 Norge

3.3.3.1 Att hålla civilsamhället livskraftigt

Landsrådet för Norges barn- och ungdomsorganisationer (Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, LNU) är paraplyorganisation för 102 organisationer som arbetar med barn och unga. Liksom i Danmark är paraplyorganisationen i Norge också engagerad i att distribuera statlig finansiering till sina medlemsorganisationer. I praktiken kan finansiering till ungdomsorganisationer huvudsakligen erhållas från två källor. Det nationella verksamhetsunderstödet består av ett årligt grundunderstöd som bestäms av ministeriet och ett värderingsbaserat understöd som förändras. De ekonomiska förslagen läggs fram av Fordelingsutvalget (Fördelningsnämnden), ett administrativt organ under det norska barn- och familjeministeriet. Det består av sju medlemmar som utses av ministeriet, av vilka tre väljs av organisationerna och minst två måste föreslås av LNU, paraplyorganisationen för barn- och ungdomsorganisationer. En del av organisationerna ansöker naturligtvis också om finansiering direkt från ministerierna. (se Fordelingsutvalget for tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. u.å.; LNU, intervju 21.3.2022.)

Ungdomsorganisationer (förutom till exempel idrottsorganisationer med egna kommittéer) kan ansöka om nationella grundunderstöd, om de arbetar riksomfattande med barn och ungdomar samt med frågor som rör och som involverar barn och unga. Organisationerna måste också uppfylla andra finansieringskriterier. Dessa omfattar tillgänglighet och icke-diskriminering, tydligt fastställda regler, budgetar, bokslut och årsredovisningar för både centrala och lokala organisationer, en demokratisk struktur som gör det möjligt för alla över 15 att delta, nationella val som hålls minst vart fjärde år, ett centralt medlemsregister och minst 700 medlemmar. Det måste finnas minst fem lokala organisationer. När det gäller mindre organisationer kan villkoren för medlemskap vara mer flexibla och organisationerna kan också ansöka om ett separat understöd för att täcka organisationens startkostnader. (Forskrift. u.å.; se också rapporten Fordelingsutvalget 2019.)

Den betydande finansiering som LNU tillhandahåller på området gäller olika fria verksamhetsgrupper som har möjlighet att ansöka om understöd från Frifond, som upprättades av det norska parlamentet 2000 och som kanaliserar överskottet från hasardspel. Frifonds finansiering är avsedd att göra det möjligt för barn och unga att genomföra självständiga projekt och aktiviteter, både i form av verksamhetsunderstöd och projektunderstöd. Frifonds projektunderstöd är tillgängliga för teater- och musikprojekt liksom för projekt som ordnas av barn och unga. Musikunderstöden förvaltas av Norsk musikkråd och omfattar ett understöd för att återuppliva barns och ungas musikgrupper och verksamheter efter pandemin. Teaterunderstödet liksom understöden för barn och unga koordineras av paraplyorganisationen för unga LNU. Frifonds finansiering marknadsförs som den enklaste och minst byråkratiska ansökningsprocessen i landet. (LNU, støtteordninger. u.å.;

Frifond, om Frifond. u.å.; Frifond, om Frifond-ordningene. u.å.; Frifond, retningslinjer for støtte. u.å.; Norsk musikkråd, frifond. u.å.; LNU, intervju 21.3.2022.)

I Norge spelar centralorganisationen en aktiv roll i att övervaka intressena inom sektorn för ungdomsorganisationer när det gäller den offentliga förvaltningens beslutsfattande om finansieringskriterier. Enligt LNU:s representant finns det inget krav på att aktivt specificera verksamhetens effektivitet när det gäller tilldelning av finansiering och rapportering. Det beror på att verksamheten i många organisationer, såsom studentorganisationer och politiska organisationer har verksamhet som tar år, till och med årtionden. Intressena hos beslutsfattarna, regeringens relativa styrka och tidsplaner påverkar genomförandet. Dessutom kan det alltid finnas aspekter av lärande och lycka genom misstag. LNU anser att utvärdering av vilket parti som har mest inflytande blir en farlig trend. Det är svårt att förutse och rapportera en prestation. Det är också svårt att tolka om orsakssambandet uppnås exakt genom vad som har gjorts och vad som kan mätas. Det är också möjligt att då effektmätning betonas, får institutionaliserade och stora organisationer som har resurser för att utveckla mätverksamhet övertaget. (LNU, intervju 21.3.2022.)

I LNU är utvärderingen främst inriktad på den demokratiska förvaltningen av de verksamheter som organiseras genom finansiering. Med detta i åtanke är de viktigaste frågorna i utvärderingen följande: Hur väljer man mellan olika verksamhetsalternativ, deltar unga i beslutsfattandet, hur nöjda är medlemmarna och utvärderas organisationskultur och praxis regelbundet? LNU bidrar också till att säkerställa att kriterierna för finansiering och att ansöknings- och rapportblanketter hålls så enkla att organisationer på alla nivåer kan ansöka om finansiering och att alltför mycket av de sökandes resurser inte spenderas på ansökan. Enligt LNU finns det ett inneboende värde i att bevara mångfalden i civilsamhället, liksom i att samarbeta i civilsamhället, att påverka andra människor och att skapa ett demokratiskt samhälle. (LNU, intervju 21.3.2022.)

I följande exempel från Norge diskuteras utmaningarna med utvärdering när det gäller att förbättra världen, möjligheterna att motivera behovet av verksamhet genom vetenskapliga data och att utveckla tillgänglighet, attraktionskraft och matchning av verksamhet med ungas behov.

3.3.3.2 Hur utvärdera om vår verksamhet har lett till en minskning av ojämlikheten

Arbetet som Changemaker Norway utför för att avhjälpa orättvisan i världen innefattar ständiga möten med politiker, lobbyverksamhet, upprätthållande av pressrelationer, organisering av demonstrationer, skolbesök, miljöprojekt, veckoslutsmöten och anordnande av ledarskapsstudier. Organisationen anser att det är viktigt att utvärderingen är lika mångsidig som verksamheterna. En organisation kan organisera evenemang för att analysera kampanjer på sociala medier för att aktivera unga. De kan ägna uppmärksamhet åt att öka ungas

kunskaper genom utbildning och kurser. De kan också bekräfta hur de hanterat lokala händelser.

Enligt organisationens representant är debatten om hur man ska framhäva effekterna av verksamheten ännu inte särskilt långt framskriden. Det finns dock ett konkret exempel. När internationell beskattning diskuterades i regeringen fick de respons på att utan organisationens verksamhet skulle vissa av förändringarna inte ha nåtts. Organisationen har varit verksam i 30 år, och det är möjligt att vissa av de saker som gjordes för 20 år sedan först nu börjar få effekt. (Changemaker Norway, intervju 6.5.2022.)

Organisationsrepresentanten som intervjuades poängterar att det är svårt att se förändringen i politiken liksom när det gäller barn och unga. Enligt representanten måste vi komma ihåg att även den minsta kontakten med en 14- eller 15-åring kan vara början på en betydande interaktion. Unga accepterar inte automatiskt vem som helst som samtalspartner. Detta måste vara och en förtjäna genom sina handlingar från det första mötet. (Changemaker Norway, intervju 6.5.2022.)

Changemaker Norway förväntar sig att utvärderingen kommer att utvecklas. En av utmaningarna är att inte många av de unga som är involverade är medlemmar i organisationen och att de deltar endast under en kort tid. De unga är intresserade av verksamheten, inte av att utvärdera den. Det skulle inte finnas någon utvärderingskultur utan organisationens anställda. Den kvartalsvisa diskussionen med organisationens styrelse, som utvärderar hur saker och ting går och vad mer som behövs, spelar en viktig roll. Finansiering kommer från flera olika källor, och olika parter begär rapportering på olika sätt. Organisationen har tur i att de största finansieringsorganen har allt under kontroll, en tydlig bild av vad som kan förväntas av verksamheten i en organisation som denna och hur utvärdering och rapportering kan göras. (Changemaker Norway, intervju 6.5.2022.)

3.3.3.3 Inget behov av att mäta allt själv om det finns andra pålitliga organ som kan erbjuda en grund att bygga på

Organisationen Psoriasis- och eksemförbundets unga i Norge (Psoriasis- og eksemforbundets ung i Norge, nedan PEF-unga) erkänner vikten av att träffa andra människor i samma ålder och i samma situation till exempel när det gäller ett sjukdomsrelaterat särdrag. Det är viktigt att delta i verksamhet som gör det möjligt att bli av med känslan av skam och stigmatisering. Det är emellertid nästan omöjligt att mäta förbättringen av självkänslan till följd av en viss verksamhet. Därför har organisationen i fråga funnit att avsnittet om bakgrundsinformation är särskilt viktigt när det gäller att göra finansieringsansökningar. I detta avsnitt kan en organisation hänvisa till resultaten från olika forskningsgrupper. Enligt dem kan personer med en specificitet lätt kan drabbas av problem såsom psykiska hälsoproblem och farhågor. Dessa kan förebyggas genom att till exempel ha vänner och en förtrolig atmosfär där man kan tala och träffa andra i samma situation. Det kanske inte är lika lätt att tala med andra som inte fullt ut förstår problemet. Organisationen bygger upp sin sakkunskap på exakt vad medlemmarna behöver

och på sin förmåga att organisera det för medlemmarna. Finansieringsansökningar måste framhäva behoven, omvandla dem till mål och definiera hur de ska uppnås. Organisationen själv har inte möjlighet att bedriva grundlig vetenskaplig forskning, och därför är det bra att det finns pålitliga organ vars forskning man kan hänvisa till. (PEF-unga, intervju 2.6.2022.)

Även om PEF-unga ännu inte har försökt göra någon omfattande effektevaluering utför de fortfarande utvärderingar. Efter mötena tillfrågas deltagarna om de är nöjda med hur mötena organiserats och till exempel om gäster (såsom läkare specialiserade på dermatologi eller reumatologi osv. eller fysioterapeuter el.dyl) lyfte fram de utvalda ämnena tillräckligt tydligt och om deltagarna ansåg att ämnena var relevanta. När det gäller genomförandet av olika projekt utvärderade organisationen resultatet av verksamheten tillsammans med deltagarna, till exempel serier om specificitet och om människor är nöjda. När de färdiga arbetena, till exempel serierna, publiceras på sociala medier skapas synlighet som kan bidra till att öka medvetenheten. I detta fall kan till exempel antalet klick som serierna får dokumenteras. Organisationen fick också kvalitativ återkoppling på serierna av exempelvis yrkespersoner som hyllade serien för att den var lämpligt informativ och tog hänsyn till målgrupperna. Yrkespersonerna uppgav också att de gärna skulle dela serierna med barn och unga med specificiteten i fråga. (PEF-unga, intervju 2.6.2022.)

Enligt en representant för PEF-unga är det möjligt att de ökade kraven på utvärdering kommer att öka professionaliseringen av verksamheter på ett sätt som ökar avståndet till gräsrotsverksamhet. PEF-unga anser att finansieringsansökningarna som erbjuds av olika enheter är mycket olika när det gäller standarder; vissa är mycket svåra. Enligt representanten för PEF som intervjuades kan man få fel uppfattning av verksamheten inom sektorn genom att läsa finansieringsansökningar och listor av sökande, eftersom vissa organisationer inte kan ansöka om viss finansiering på grund av resursbrist. PEF-unga har lyckats hitta de finansieringskanaler som är tillgängliga för dem. Dessa finansieringsorgan har det tidigare nämnda avsnittet om bakgrundsinformation där forskningsdata som tagits fram av andra organ om behoven hos organisationens medlemssektor kan läggas till. Intervjupersonen hävdar att utan avsnittet skulle det vara omöjligt att göra en ansökan. (PEF-unga, intervju 2.6.2022.)

3.3.3.4 Kumulering av kunskap om dem som deltar och hur man kan hjälpa dem som inte deltar att engagera sig

I sin forskningsrapport *Samfunnsengasjert ungdom. Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo*, som publicerades 2017, undersöker Guro Ødegård och Adun Fladmoe ungas deltagande i frivilligarbete och politisk verksamhet i Oslo. Syftet med studien var att ta reda på hur många unga som deltar i verksamheten som organisationer eller politiska ungdomsorganisationer ordnar och om det har skett några förändringar under de senaste tjugo åren. Dessutom syftade studien till att identifiera skillnader i deltagande mellan olika kön

och mellan unga från olika etnisk och socioekonomisk bakgrund. Variabler som beaktades vid jämförelsen var till etnisk bakgrund, bostadsområde, socioekonomisk status och föräldrarnas organisatoriska aktivitet. I studien undersöktes dessutom om samma unga alltid deltar i organisationer och politisk verksamhet, hurdan verksamhet som uppfattas som attraktiv och om vissa grupper utesluts. (Ødegård & Fladmoe 2017.)

I denna studie används resultaten från undersökningen Ung i Oslo 2015, som fler än 24 000 högstadie- och gymnasieelever (i åldern 13–19 år) från Osloregionen svarade på. Uppgifterna från 2015 jämfördes med data från 2006 och 2012 för att se utvecklingen från olika årtionden. Omkring två tredjedelar (65 %) av alla svarande deltog i minst en organisations verksamhet. Idrottsorganisationer var mest populära bland de unga. Denna sektor uppvisade också de största skillnaderna när det gäller ungas minoritetsbakgrund och socioekonomiska bakgrund. Flickor som tillhör minoriteter var underrepresenterade i organisationerna. Allra minst deltog dessa flickor i idrottsorganisationers verksamhet. Barn till föräldrar som var aktiva i organisationer var mest aktivt engagerade, medan skillnaderna i politiskt deltagande mellan minoritets- och majoritetsunga inte var särskilt stora. Utgående från uppgifterna verkar unga var åtminstone lika aktiva, om inte något mer aktiva, i organisationssektorn som de var för 10–20 år sedan. Studien publicerades av forskningscentret *Senter for forskning og frivillig sektor*. (Ødegård & Fladmoe 2017.)

Samma år publicerade samma forskningscenter också en annan intressant publikation om temat: *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter* (Kraglund & Enjolras 2017). I publikationen undersöks minoriteters deltagande i civilsamhället, hur organisationerna fungerar, vilka utmaningar de står inför i sitt arbete och hur samarbetet med de kommunala myndigheterna uppfattas. Enligt publikationen kan organisations- och frivilligverksamheten ha varierande sociala effekter: direkt eller indirekt, kortsiktig eller långsiktig samt påverka enskilda personer, lokalsamhällen och samhället i stort. Effekter på folkhälsa, integrationsarbete, räddningsverksamhet och förebyggande insatser mot radikaliserings kan användas som exempel. Enligt publikationen är personer med invandrarbakgrund i Norge relativt väl integrerade på arbetsmarknaden och inom utbildning jämfört med andra OECD-länder. Jämfört med majoriteten av befolkningen är emellertid deltagandet bland minoritetsrepresentanter i civilsamhället mer begränsat. I publikationen beskrivs hur organisationsverksamhet och frivilligarbete kan skapa och stärka nätverk, skapa en kultur av ömsesidighet och öka den sociala inkluderingen, vilket särskilt skulle gynna invandrare. (Kraglund & Enjolras 2017, 63–65.)

Publikationen *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter* granskar också den longitudinella undersökningen från 2012 och 2015. En artikel som ursprungligen publicerades 2012, *Rekruttering av barn og unge til frivillige organisasjoner. Barrierer, tiltak og institusjonelt samarbeid* om uppstartfasen av en

studie undersökte deltagande bland unga i organisationsverksamheten i fyra norska städer (Ødegård, Steen-Johnsen och Ravneberg 2012). I artikeln betonas de hinder som unga människor möter i fråga om att delta i organisationsverksamhet på en individuell, organisatorisk och social nivå samt hur organisationerna har avskaffat hindren. Särskilt uppmärksammades deltagandet bland unga från etniska minoriteter som är mindre benägna att delta i ungdomsorganisationers verksamhet, såsom idrotts- och fritidsorganisationer, än resten av befolkningen. Materialet samlades in förutom genom dokumentär analys också genom intervjuer med vuxna representanter för skolor och idrottsklubbar. Studien visade att tröskeln att delta är lägst i fråga om idrottsorganisationers verksamhet eftersom de inte driver någon religiös eller politisk agenda som skulle kunna hindra unga med invandrarbakgrund från att delta. I studien konstaterades till exempel att deltagandet bland flickor som tillhör etniska minoriteter är särskilt lågt och de lägger ofta av med sina hobbyer i början av puberteten. På individnivå utgjordes hindren för deltagande av socioekonomiska resurser och svåra familjeförhållanden, dåliga kunskaper i norska, bristande erfarenhet av lokal organisationskultur samt religiösa och/eller kulturella sedvänjor. På organisationsnivå utgjorde till exempel bristen på frivilliga och kontinuiteten i verksamheten en utmaning. (Ødegård et al. 2012, 88.)

Artikeln innehåller också en översyn över de strategier och åtgärder som vidtagits för att engagera unga i dessa organisationer. Åtgärder inom olika områden var att kommunicera muntligt och ansikte mot ansikte i stället för skriftligen med de ungas föräldrar, att engagera de unga i planeringen av verksamheten, att erbjuda förebilder, att göra verksamheten mångsidigare samt att utöva samarbete mellan kommunala aktörer och organisationer när det gäller att kommunicera med och nå ut till unga. Enligt artikeln krävs det en tydligare koordinering för att få med och involvera unga samt långsiktiga mål ur dessa perspektiv för att engagera de unga i verksamheten. (Ødegård et al. 2012, 90–93.)

I en annan studie som publicerades 2017, *Levende drabantbyer Ungdoms deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn*, undersökte Ingunn Eriksen och Lars Frøyland ungas deltagande i fritidsaktiviteter. Ett intresseområde i studien var i vilken utsträckning unga deltar i fritidsaktiviteter. I studien undersöktes också organisationernas medel och strategier för att få med unga i fritidsaktiviteterna. Man undersökte samma kommuner som i den föregående studien. De har alla en relativt stor andel invånare med invandrarbakgrund, upp till 50 procent av stadens totala befolkning. Eftersom det var en tid sedan den föregående studien 2012, var det möjligt att identifiera effekterna av de tidigare rekryteringsåtgärderna vid övervakningen. Varje stad hade under de senaste fem åren tagit initiativ till eller genomgått fysiska och sociala åtgärder för att utveckla området och förbättra tjänsterna. När det gäller att utveckla organisationsverksamheten syftade åtgärderna till att utveckla ett system som gör det möjligt att mer systematiskt lyssna till de ungas perspektiv och att starta nya fritidsgrupper utifrån ungas önskemål. (Eriksen & Frøyland 2017.)

3.3.4 Danmark

3.3.4.1 Demokrati som ett viktigt utvärderingskriterium

I Danmark är projektets partner paraplyorganisationen för barn- och ungdomsorganisationer Danske ungdomsrådet (Dansk Ungdoms Fællesråd DUF), som har 80 medlemsorganisationer. DUF har som mål att främja möjligheter för unga att påverka, stärka deras delaktighet och tillfällen till dialog samt att engagera unga i demokrati, samhälle och organisationer på nationell och internationell nivå. (DUF, information om organisationen u.å.)

I likhet med den centrala organisationen i Norge har DUF en viktig roll i Danmark mellan centralförvaltningen och organisationerna. Dess roll kan beskrivas som finansdistributör, finansieringsorgan, lobbyaktör och portvakt (DUF, intervju 15.3.2022). Härnäst kommer vi att först redogöra för dessa roller när det gäller finansiering och finansieringsrelaterade kriterier, såsom demokrati. Därefter följer en kort genomgång av DUF:s roll som lobbyist och portvakt, och vi ger några exempel på ungdomsorganisationernas utvärderingar.

Förutom att DUF finansierar organisationernas verksamhet, bidrar den också till fördelningen av statsunderstöd och hasardspelsöverskott till medlemsorganisationerna. Bland kriterierna för finansiering av ungdomsorganisationer ingår organisationens aktiva verksamhet i olika delar av landet, demokratiskt styre och arbetsmetoder, gemenskapsanda, aktivt deltagande och aktörskap bland unga, tillgänglighet för alla, utveckling av verksamheten, respons av de unga samt systematik i rapporteringen. Dessutom kan organisationerna välja att identifiera andra mål som är nära kopplade till deras verksamhet och rapportera om huruvida dessa mål har uppnåtts. (DUF, intervju 15.3.2022.)

Organisationer kan ansöka om finansiering för både grundläggande och specifika verksamheter. Många organisationer har ett antal finansieringskällor, både offentliga och privata. Ansökningar om finansiering från DUF bedöms i samarbete mellan DUF och kulturministeriet. Ungdomsorganisationer liksom idrottsorganisationer och aktörer i civilsamhället i allmänhet finansieras ofta genom det överskott som genereras av hasardspel. Å andra sidan finansierar många andra ministerier också organisationernas verksamhet. Organisationer som inte är medlemmar i DUF ansöker om finansiering direkt från exempelvis finansministeriet. (DUF, intervju 15.3.2022.)

Intervjupersonen berättar att DUF främjar demokratiska ideal i sin verksamhet och anser att det finns ett behov av att "utbilda demokratiska muskler i organisationer". Enligt intervjupersonen är det lätt att tro att den ökade demokratiska verksamheten påverkar endast exempelvis politiska ungdomsorganisationer när den i själva verket påverkar alla, såsom studentorganisationer och fredsrörelser. DUF har noterat att när aktörer samlas för att reflektera över demokratisk praxis tenderar aktörer med mycket olika bakgrund att finna en gemensam grund. (DUF, intervju 15.3.2022.) DUF har bland annat påverkat kriterierna för utdelning av

hasardspelsvinster, vilket kräver att de organisationer som får stöd har en demokratisk struktur. Detta anses å sin sida bevisa att organisationer främjar sina medlemmars demokratiska engagemang och förståelse för demokrati. Det måste också finnas inslag i verksamheten som stöder social inkludering. Dessutom måste unga få möjligheter att utveckla sin kompetens, såsom ansvarstagande, samarbetsförmåga och ledarskapsförmåga genom organisationernas verksamhet. Stöd från samma finansiering till initiativet att organisera oberoende aktiviteter för barn och unga kan också anses främja demokrati (se Tipsungdomsnævnet 2016 *Tilskudsbekendtgørelsen* §1, §2, §27.)

DUF noterar att de indikatorer den fastställer i allmänhet inte är strikta utan snarare vägledande, eftersom det viktigaste målet med "civilsamhällets DNA" är att skapa demokratiskt fungerande gemenskaper. Stora projekt syftar till exempel inte till att rapportera om enskilda personers tillväxt, utan om verksamhetens storlek och andra allmänna indikatorer. I sin egen verksamhet samarbetar DUF exempelvis med skolor och där uppmuntras unga att påverka. DUF undersöker till exempel väljarentusiasm både före och efter verksamheten. (DUF, intervju 15.3.2022.)

För sin egen kunskapsbas, sina medlemsorganisationers kunskapsbas och samhället i stort har DUF sedan 2011 genomfört undersökningen Demokratianalysen för att identifiera ungas attityder, sociala inkludering och deltagande i organisationer samt digitala färdigheter. I resultatrapporten från 2021 presenteras bland annat ungas medlemskap i olika organisationer och formerna av deras deltagande i det politiska livet. I rapporten undersöks också de ungas åsikter om utvecklingen i Danmark och i världen, liksom deras intresse för politik och sociala frågor. Utvärderingen görs årligen och jämförelsen ger oss en uppfattning om de förändringar som sker i ungas attityder och delaktighet. Uppgifterna som användes i undersökningen Demokratianalysen samlades in via paneler på webben under en treveckorsperiod. Uppgifterna omfattade sammanlagt ungefär 1 700 webbintervjuer, av vilka nästan 600 utfördes med unga i åldern 16–25 år, medan de återstående 1 100 gjordes med personer som var minst 25 år gamla. (Dansk Ungdoms Fællesråd 2021.)

I intervjun säger en representant för DUF att organisationer använder ett oändligt antal olika utvärderingsmetoder, såsom narrativ eller kvantitativ rapportering. Enligt representanten finns det också organisationer vars utvärdering mer påminner om rapportering än om utvärdering. Många av dessa organisationer strävar dock efter att ställa upp mätbara mål. För de partipolitiska ungdomsorganisationerna kan denna typ av mål gälla att öka ungas valdeltagande i ett visst område. Å andra sidan noterar den som intervjuas att allt inte kan mätas. Det är särskilt svårt när en organisation försöker genomföra något nytt, och saker och ting inte går enligt planerna. Med detta i åtanke antyder representanten att kärnan i organisationsverksamheten till sist och slut handlar om att lära sig genom att göra. (DUF, intervju 15.3.2022.)

Tillsammans med sina medlemsorganisationer har DUF sammanställt en verktyglåda från olika källor för utvärdering av internationella projekt. Paketet innehåller ett avsnitt som stöder självutvärderingar för gruppen som genomfört ett projekt. Gruppen får här möjlighet att fundera över om det som planerades har genomförts, om arbetet har haft någon effekt och om de rätta sakerna har gjorts. Det finns flera verktyg för att förbättra projektet. Man kan till exempel belysa de positiva och negativa effekter som har uppstått under projektet, specificera om effekterna tros ha orsakats av projektet eller av något annat, registrera de största förändringarna och placera projektet på en tidslinje. De ger också vägledning för att bygga upp en logisk kedja från projektets huvudsakliga mål, delmål och funktioner på ett sätt som beaktar också exempelvis oväntade effekter (DUF, Toolbox til internationale projekter. u.å.)

DUF:s roll som lobbyist och portvakt för ungdomsorganisationer handlar om att agera i deras närhet. Enligt representanten för organisationen kan DUF på många sätt agera närmare organisationerna än tjänstemän vid ministerierna. I Danmark har utvecklingen av indikatorer för utvärdering av ungdomsorganisationers verksamhet delegerats till DUF, på samma sätt som idrottsorganisationer under samma ministerium har anförtrotts sin paraplyorganisation. DUF står inför en lång rad utmaningar när det gäller att utveckla utvärderingen. Att ansöka om finansiering och rapportera om hur den används får inte bli för komplicerat och svårt för organisationerna. DUF:s telefonrådgivning handleder organisationer i att tolka exempelvis termerna "verksamhet" eller "aktiv medlem" eller vad miniminivån som måste uppnås i varje fråga är. DUF kan enkelt svara på dessa frågor på en praktisk nivå, eftersom man känner till verkligheten på fältet. Å andra sidan är DUF:s roll att hålla ministeriet medvetet om utmaningarna i det praktiska arbetet och att styra utvärderingsskyldigheterna i rätt riktning. (DUF, intervju 15.3.2022.)

Härnäst kommer vi att granska andra utvärderingsexempel från Danmark. Det första exemplet gäller alla nordiska organisationer som använder finansiering från Erasmus+. Ett exempel från idrottsverksamhet gäller behovet av att skraddarsy verksamheten och utvärderingen till målgruppens behov, i det här fallet flickor. Till exempel i scoutrörelsen förklarar hur utvärderingen är kopplad till verksamhet i vardagen och varför det är viktigt att lyfta fram olika aspekter i utvärderingen utan att glömma ungdomsarbetets kärna: att ha roligt och umgås. Danmarks avsnitt avslutas med betoning på demokrati, där allt började. Ungdomsön inspirerar med sin verksamhetsmodell och även med anledning av den typ av frågor som de ville ta upp genom utvärderingen.

3.3.4.2 Erasmus+: Danska ungdomsorganisationer som regelbundet deltar i en undersökning på europeisk nivå

I rapporten *Monitorering af ungdomsuddannelsinger under Erasmus+: Ungdom som publicerades 2020* undersöker Carsten Yndigegn resultaten av utbytesprogrammet Erasmus+ för Danmark. Studien genomfördes av RAY, or *Research-based Analysis and Monitoring of Erasmus+: Youth in Action Programme*, ett självständigt

europiskt forskningsnätverk. Nätverket bidrar till utvecklingen och kvalitetssäkringen av programmet *Erasmus+ Youth* och till utvecklingen av en ungdomspolitik som bygger fakta och forskning. Det bidrar också till att identifiera lärande i kontexten av rörlighet över landsgränser inom ungdomssektorn och till dialog mellan forskning, politik och praxis inom ungdomssektorn. (Yndigegn 2020, 18.)

Nätverket RAY genomför en övervakningsundersökning för att säkerställa kvaliteten på och effekterna av verksamheten Erasmus+ Youth. Undersökningen genomförs årligen, till dags dato 2009–2012 och 2015–2020. Undersökningen är inriktad på ungdomar som deltar i projekt inom Erasmus+ Youth samt projektorganisatörer och ansvariga personer. Syftet är att undersöka vilken inverkan deltagandet har på deltagare och organisationer på en rad olika sätt. I rapporten undersöks också praxis, administrativa rammar och finansiering av projekt samt möjligheterna att utveckla dem. Tidigare har prioriteringarna för övervakningen av forskningen omfattat förändringar i deltagarnas värderingar, attityder och beteenden, erfarenheter av inkludering samt hur internationella projekt främjar deltagarnas medborgerliga och sociala färdigheter och interkulturella färdigheter. (se Yndigegn 2020, 19.)

Undersökningen har utvecklats under åren och består idag av 30–40 flervälsfrågor, 5–10 öppna frågor och enskilda frågor avseende mer specifik bakgrundsinformation. På det hela taget innehåller frågemallen cirka 200 delfrågor. Verktöget Youthpass används i deltagarnas självutvärderingar. Eftersom studiens referensgrupp är uppdelad på flera länder, av praktiska skäl och av tillgänglighetsskäl, utförs övervakningsundersökningen som en nätbaserad undersökning efter projekt och sänds samtidigt till alla deltagande länder. Som ett resultat av utvärderingen konstaterar Yndigegn i sin rapport (2020) att effektiviteten av Erasmus+ Youth-projekten och projektverksamheten som genomförts inom ramen för programmet hittills har bidragit till målen för utbytesprogrammet Erasmus+ Youth, såsom att stärka den kulturella och europeiska förståelsen och erkänna utvecklingen av informellt lärande, till exempel värderingar och attityder.

3.3.4.3 Att förändra idrottsutbudet och utvärderingsmetoderna för att tillgodose flickors behov

Sedan 2016 har Danmarks olympiska kommitté och Danmarks idrottsförbund (Danmarks Idrætsforbund DIF) samarbetat med Center for Ungdomsstudier och tio idrottsföreningar i projektet *Gode idrætsmiljøer for piger* ("goda idrottsmiljöer för flickor") (Center for Ungdomsstudier, u.å.). Detta forsknings- och utvecklingsprojekt byggde på att bland de unga är flickor underrepresenterade i idrottsklubbar. Skolan och idrotten ses som en utmanande kombination, och antalet medlemmar i idrottsklubbar minskar kraftigt när unga slutar högstadiet och börjar gymnasiet, och det är främst flickor som hoppar av (se handboken som skapades under projektet Jensen & Østergaard 2018.) Syftet med projektet var att

studera, identifiera och öka förståelsen för flickors särdrag i idrottsverksamhet, till exempel deras tendens till perfektionism, och att hitta sätt att stärka flickors deltagande i idrottsklubbar. Projektet eftersträvade till exempel verktyg för att förmedla prestationskrav och förväntningar inom idrott för flickor samt att skapa trygga rum och verksamhetskulturer och på så sätt bättre engagera unga flickor i idrottsklubbsverksamhet. (Center for Ungdomsstudier, u.å.)

Utöver handboken tog projektet fram ett insamlingsmaterial som publiceras på webbplatsen för Center for Ungdomsstudier. Både handboken och insamlingsmaterialet är avsedda att användas i idrottsverksamhet för flickor, och samlingen omfattar även utvärderingsmodeller som skapats inom ramen för projektet, av vilka den kortaste beskrivs mer i detalj i handboken *Gode idrætsmiljøer for piger* (Jensen & Østergaard 2018).

Denna modell för självutvärdering kan användas antingen under träningar eller efter idrottstävlingar, med laget eller med enskilda personer. Unga kan först fylla i utvärderingsformuläret på egen hand eller i små grupper, varefter svaren granskas tillsammans med tränaren. Självutvärderingen består av fem öppna frågor om den unga idrottarens framgångar och utveckling. Utvärderingen kommer att inriktas på de idrottsrelaterade faktorer som de unga själva kan påverka. En särskild egenskap hos modellen för självutvärdering är att fokus ligger på idrottarens framgångar och utvecklingsprocess, snarare än på idrottsprestationer eller tävlingsresultat. Utvärderingsmodellen fungerar som ett verktyg som hjälper flickor att identifiera och reflektera över sin utveckling. I mallen nämns att utvärderingen kan användas för att stöda idrottaren eller laget i att formulera och övervaka framtida mål. Det rekommenderas att utvärderingen utförs på olika sätt självständigt, i små grupper eller i ett lag, hemma, under träningar eller tävlingar, så att temat undersöks på olika sätt. (Jensen & Østergaard 2018.)

3.3.4.4 Det är viktigt att det syns i utvärderingen att man har roligt och gör saker tillsammans

Intervjupersonen från den danska scoutkåren (Det Danske Spejderkorps) säger att de uppmätta målen, indikatorerna och mätmetoden beror på finansieringsorganet. Ibland ligger fokus på kvalitet, ibland på kvantitet. Antalet nya medlemmar och frivilliga är avgörande, särskilt i organisationer i stora städer där unga står på väntelistor på grund av verksamhetens höga popularitet. Detta har beaktats i organisationens långsiktiga plan genom att man har startat nya underenheter och därmed förkortat väntelistorna så mycket som möjligt. (Danska scoutkåren, intervju 26.4.2022.)

Intervjupersonen uppger att hen inte är oroad över att förlora organisationens egen vilja bland utvärderingsmålen hos finansieringsorganen. Problemet är att ha tillräckligt med personalresurser för att utveckla utvärderingen, även om denna stora organisation har 25 000 medlemmar. Å andra sidan kommer en särskild typ

av utvärdering att genomföras om nödvändigt så länge det finns välgrundade skäl. (Danska scoutkåren, intervju 26.4.2022.)

Danska scoutkåren erkänner vikten av att i högre grad få med unga deltagares perspektiv i kvalitetsutvärderingen. Till exempel används opinionsundersökningar med olika färgade bollar för ändamålet. Det är enkelt att ta en bild av bollarnas fördelning och bifoga den till rapporteringen. Intervjupersonen lyfter också fram frågan om forskningstillstånd som måste beaktas när man arbetar med unga. När man använder bollar krävs det endast att de unga är villiga att delta. Detsamma gäller dock inte för intervjuer. Undersökningar används också ofta, men de utgör en mer krävande process för unga eftersom de måste vara beredda att läsa och skriva. En gång scout, ofta alltid scout livet ut. Organisationen tidskrift omfattar biografier som berikar perspektivet på verksamhetens meningsfullhet. Å andra sidan har berättelserna ännu inte använts som material för att utvärdera effektiviteten. (Danska scoutkåren, intervju 26.4.2022.)

Som intervjupersonen noterade kan utvärderingar av verksamhetens art belysa många saker: att ha roligt, göra saker tillsammans, vistas i naturen, använda naturresurser hållbart, matlagning, göra något som inte involverar skärmar, vara lycklig - vilket är särskilt viktigt under coronapandemin. Organisationen har också ett stort projekt med 12 000 barn och unga som arbetar inom naturvetenskap. Syftet är att till exempel väcka intresse för att studera naturvetenskaper. (Danska scoutkåren, intervju 26.4.2022.)

3.3.4.5 Ungdomsön och plats för samhörighet

I en rapport som publicerades 2021, *Ett fælleskab i bevægelse. Unges perspektiver på Ungdomsøens fællesskab*, undersöker Benjamin Henriksen ungas erfarenheter av gemenskap och samhörighet på Ungdomsøen, liksom ungas uppfattning om vad öns verksamhet borde inriktas på. I rapporten presenteras också unga som är aktivt engagerade och deras erfarenheter av ösamhället. Den tredje huvudpunkten i undersökningen är hur unga hittar till gemenskapen och till öns verksamhet. (Henriksen 2021.)

Ungdomsøen (Ungdomsön) är en ö utanför Köpenhamn som fungerar som ett upplevelse- och utvecklingscentrum för unga. På ön kan ungdomar skapa och genomföra aktiviteter och evenemang, delta i kurser, träffa andra unga och skapa nya gemenskaper. Syftet är att stöda ungas egna initiativ och sociala ansvar samt att stärka deras tro på att de kan skapa positiva förändringar i sina egna och andra ungas liv. (Ungdomsøen u.å.) Ön är en gammal fästning som förvärvades och donerades till den danska scoutrörelsen 2015 av A. P. Møller Fonden och Nordeafonden. Stiftelserna finansierade renoveringen av öns fastigheter och utomhusområden, och Ungdomsøen öppnades för unga i sin nuvarande form i augusti 2019. (Nordeafonden u.å.)

Effektrapportens data samlades in med ett frågeformulär (n=50) om hur unga människor upplevde öns gemenskap. Individuella intervjuer med aktiva unga (n=8) och en fokusgruppintervju med unga från GEÅ. Unga från GEÅ, eller frivilliga från Giv-et-år, är unga som bor på ön ett år och som bland annat arbetar på ön med reparation och underhåll samt verksamhet och organisation. Dessutom användes de informella diskussioner som ägde rum under fältarbetet vid utvärderingen. Att vara närvarande på fältet gav en praktisk inblick i gemenskapens dynamik. (Henriksen 2021.)

90 procent av dem som svarade på enkäten ansåg att det fanns plats för alla i gemenskapen, medan 50 procent ansåg att det fortfarande fanns utrymme för att förbättra mångfalden av verksamheter och att möta olika grupper. Vissa team och små grupper på ön står varandra närmare än andra. Ön och dess samhälle förändras också ständigt, eftersom ön har skapats med och av unga för unga. I rapporten betonas därför att det är särskilt viktigt att skapa ett säkert samhälle genom att utveckla möjligheten för alla unga att bli inkluderade. Det finns många sätt att delta i öns verksamhet. Det första steget kan vara genom sociala medier, ett skolbesök, att träffa en av öns ambassadörer eller att gå en kurs. Att gå med i gemenskapen kräver initiativ från de ungas håll, men det finns många vägar, och ön och dess samhälle är tillgängliga både på webben och fysiskt. (Henriksen 2021.)

3.4 Sammanfattning av forskningsresultaten

Ovan i denna del, som skrivits av Finnish Youth Research Networks forskningsteam, granskades de exempel i anslutning till utvärderingen som hittats hos de nordiska ungdomsorganisationerna ur tre synvinklar. För det första granskades hurdana rutiner för utvärdering och rapportering organisationerna anammat. För det andra var ett intresseområde vilka teman man vill lyfta fram med utvärderingen. För det tredje utreddes de utmaningar som ungdomsorganisationerna stött på i samband med utvärderingen. Som forskningsmaterial användes exempel i litteratur och intervjuer.

I denna undersökning avses med utvärdering granskning av den egna verksamheten i form av reflekterande som i viss mån borde vara närvarande i all verksamhet som vi utövar. I bästa fall är utvärdering verksamhet där man inte bara kritiskt granskar resultaten utan också målsättningens hållbarhet i den verksamhet som utvärderas, men också hur förnuftiga utvärderingssätten och de uppställda kriterierna är i förhållande till verksamheten (se Schön 1987). Trots att perioden då man bekantade sig med de nordiska ungdomsorganisationerna var relativt kort, fann man i organisationernas exempel berömvärd kritiskhet. Genom de utvärderingar som genomförts i organisationerna utreds till exempel om verksamheten är av tillräckligt hög kvalitet och om verksamheten motsvarar de ungas behov. En del av organisationerna iakttar sin egen och samhällets verksamhet särskilt med tanke på främjandet av demokratin, huruvida verksamheten gör det möjligt för unga att

delta i diskussionen och huruvida de ungas åsikter har någon inverkan. Som utvärderingskriterier används också till exempel aspekter som gemenskap, delaktighet, jämlikhet^[6] eller hållbar utveckling.^[7]

Organisationernas förhållande till utvärderingen kan utifrån exemplen beskrivas som realistiskt. Med det menar vi att ungdomsorganisationerna inte verkar tro att en utvärdering någonsin avslöjar hela sanningen när det gäller att berätta om verksamhetens framgång. Därför verkar målet snarare vara att göra en utvärdering i varje enskilt fall på bästa möjliga sätt med beaktande av de resurser som reserverats för utvärderingen i varje enskilt fall. Trots en realistisk inställning vill många organisationer lära sig mer om utvärdering. En del organisationsrepresentanter berättade att de skaffar mer information genom att läsa, delta i utbildningar och vara med i olika arbetsgrupper som utvecklar utvärderingen. Det anses viktigt att lära sig av egna och andra organisationers utvärderingsprocesser.

För att lära sig utvärdera skriver många organisationer sin egen effektteori, i den egna effektteorin presenteras vilka mål som först måste uppnås för att följande ska kunna nås och vilken värdegrund som ska användas. För att fastställa sina mål och uppnåendet av dem utnyttjar organisationerna olika slags information om sin omvärld: forskningsdata fås till exempel från litteratur eller genom egna undersökningar, men å andra sidan samlas empirisk kunskap in till exempel genom att man ställer frågor till unga eller frivilliga som arbetar med unga. Samtidigt verkar organisationerna ha förståelse för finansierarnas behov av att samla in nyckeltal som kan jämföras med andra organisationer för att till exempel visa verksamhetens volym, såsom antalet deltagare, möten, diskussioner med politiker, projekt, program eller klickningar i sociala medier samt deltagarnas tillfredsställelse. Som ett viktigt mål för utvärderingen och rapporteringen nämner organisationerna över huvud taget vikten av att främja transparensen i ekonomin också i civilsamhället.

I en del av de nordiska länderna har organisationerna tydligt gått med i att främja effektmätningen av verksamheten. En del organisationer försöker påvisa sin inverkan på ungas tankar, känslor och värderingar, hur svårt det än må vara. I en del organisationer är effekterna förändringar som åstadkommit tillsammans med de unga i den ungas livssituation. Målet kan också vara förändringar i de roller som de unga tar i samhället. Det kan även handla om en förändring av de förhållanden som unga lever i, till exempel i bostadsområdets klimat. Som effekter mäts också förändringar i det fysiska, psykiska eller sociala välbefinnandet eller lärande av olika färdigheter. En påminnelse gällde att när man arbetar med unga är en viktig del av påverkan att möjliggöra kamratverksamhet och att skapa glädje. Det framkom också att organisationerna har ett behov av att fundera över de element som

6. Jämlikhetsaspekten kan anses omfatta till exempel utvärdering och utökning av verksamhetens tillgänglighet ur olika minoritetsgruppers synvinkel.
7. Vid finslipningen av utvärderingskriterierna utnyttjades till exempel tankar om Social Return on Investment.

behövs för en systematisk samhällelig förändring. Därmed kan det finnas behov till exempel av att utveckla samarbetet med olika aktörer.

I en del av de nordiska länderna betraktas kravet på effektmätning i viss mån som en risk mot upprätthållandet av ett mångsidigt civilsamhälle. Exemplet beror på att uppnåendet av ett visst mål ofta kan vara beroende av externa faktorer på ett avgörande sätt: politikernas vilja, maktfördelningen, slumpen, tidsperioderna för beslutsfattande, mångfalden av frågor som rör ungas liv och andra frågor som sammanfaller med dagordningen.

Enligt många av de organisationsrepresentanter som intervjuades kommer den information som samlas in från unga att i fortsättningen spela en allt viktigare roll i utvärderingen med tanke på att erhålla finansiering. De ungas utvärderingar av verksamhetens kvalitet och effekter tillfrågas till exempel genom intervjuer och enkäter. Dessutom har organisationerna utvecklat lättare sätt att få reda på hur nöjda de unga som deltar är, såsom att rösta med bollar i olika färger under verksamheten. Insamlingen av de ungas perspektiv har också fördelats på olika månader, för att utvärderingen inte alltför mycket ska påfresta själva verksamheten och de unga.

Budskapen om vad som ska betonas mer inom utvärdering i ungdomsorganisationer kan sammanfattas i åtta steg, se tabell 1.

Tabell 1.

När man utvärderar finns det enligt studieobjekten behov av att
1. Koppla ihop värderingarna, målen och utvärderingen
2. Förstå att utvecklingen av utvärderingen aldrig tar slut
3. Eftersträva balans mellan "er teori" och (jämförbara) kvantitativa fakta
4. Lyssna till åsikterna hos unga och dem som arbetar med de unga
5. Förstå betydelsen av forskningsdata
6. Bygga icke-statliga organisationers gruppstyrka för att utmana finansierarna om hurdana resultat som kan väntas
7. Veta att utvärdering alltid har sina begränsningar
8. Säkerställa att civilsamhället förblir civilsamhället

Av dessa åtta steg är särskilt det första viktigt att hålla i minne, det vill säga hurdana värderingar ungdomsorganisationerna har i sitt arbete, se också tabell 2.

Tabell 2.

Enligt studieobjekten finns det många mål och värden som måste beaktas i utvärdering när det gäller ungdomsorganisationer

• Glädje
• Kontakt med kamrater
• Att finnas där; att svara mot behoven hos unga människor (med unga människor)
• Demokrati
• Gemenskap (engagemang)
• Hållbarhet
• Jämlikhet
• Tillgänglighet
• Uppsökande
• Transparens
• Användning av pengar
• Resultat av utvärderingsprocesser

Studien avslöjade också andra upplevda utmaningar med utvärdering. Dessa utmaningar gällde i större utsträckning hur utvärderingarna är organiserade. Hur kan man se till att varje organisation har den sakkunskap och tid som behövs för utvärderingen? Hur kan man motivera unga att delta i utvärderingen? Hur ska organisationernas egen sakkunskap beaktas när utvärderingskriterierna utarbetas? Hur gör man utvärderingen så att den inte hindrar verksamheten till exempel i känsliga situationer där den unga får hjälp? Hur kan man göra det så lätt att ansöka om finansiering samt att utvärdera och rapportera i anslutning till det att även små organisationer har möjlighet att ansöka om finansiering på ett mångsidigt sätt från olika källor? Hur kan man garantera en utvärderingsnivå som stöder organisationerna i att uppnå sina mål till fullo i den mån det är möjligt?

Vad som sagts i intervjuerna^[8] om de möjligheter och hot som utvärderingen medför för ungdomsorganisationerna:

- *"Att bygga styrka genom att ta med mer utvärderande röster av unga i rapporterna."*
- *"Det finns inte tillräckligt anställda för utvärdering."*
- *"Det finns hjälp att få för icke-statliga organisationer för att utveckla utvärderingen, men organisationerna har inte resurser för att utnyttja detta."*
- *På grund av att samtalen är anonyma anser vi att det är svårt att undersöka samtalens effekter på lång sikt och att koppla samtalen till effekterna på samhällsnivå."*
- *Icke-statliga organisationer känner till sina värderingar men de är ännu inte kopplade till utvärdering."*
- *"Utvärdering betyder en möjlighet för icke-statliga organisationer att uppdatera sin praxis."*
- *"Tid för utvärdering kan innebära mindre tid för de unga."*
- *"I hur stor utsträckning behöver civilsamhället utvärdering?" Låt oss också försäkra oss om att civilsamhället förblir civilsamhället."*

8. Uttalandena är språkmässigt stilerade av forskningsteamet, innehållet motsvarar det som sagts i intervjuerna.

4. En sammanfattning av organisationsfältets synvinkel: vad består goda utvärderingar av – hur ser situationen ut?

Varför borde ungdomsorganisationerna fundera över hur effektiv deras verksamhet är? Man kan också vända på frågan. Är det möjligt att leda och utveckla organisationernas verksamhet utan att utvärdera effektiviteten? Utvärdering är en viktig del av det strategiska ledarskapet och bedömningen av det. Genom att utvärdera vet vi att vi har lyckats med våra mål.

På ungdomsområdet är resursbristen en ständig utmaning som inte ser ut att försvinna. Många aktörer kämpar om den alltmer sparsamma finansieringen. Effektivitet är inte bara att åstadkomma mer med mindre resurser, utan också hur man motiverar att den egna verksamheten ska få finansiering. Ungdomsarbetet är inte ett stort verksamhetsområde ur samhällelig synvinkel, men dess effektivitet är betydligt större än dess storlek. När vi talar om finansiering måste vi också kunna lyfta fram denna aspekt. Genom att utvärdera vår verksamhet kan vi också bedöma om vi gör rätt saker och om våra resurser fördelas på rätt sätt. Sammanfattningsvis kan man säga att ungdomsarbetets effektivitet handlar om i vilken utsträckning en verksamhet förbättrar de ungas liv och därigenom hela samhället.

Förenklat kan man tänka sig att effektivitet handlar om att uppnå mål; effektiviteten uppstår ju alltid i förhållande till målen. Därför börjar arbetet med utvärderingen redan då man sätter upp mål. Fastställande av mål och åtgärder som är kopplade till dem är en förutsättning för utvärderingen. Det är också viktigt att definiera målgruppen så att vi vet i vilken grupp vi ska iaktta förändringar. I ungdomsarbetet baserar sig utvärdering ofta på respons från unga, inte så mycket på ett gemensamt mål. Skulle vi kunna få mer till stånd om utvärderingen började med att skapa delade mål?

I ungdomsarbetet är denna mätning inte alltid enkel. Hur utvärderar vi om de ungas välfärd ökar, om deras delaktighet förbättras eller om deras ensamhet minskar? Även om det är möjligt att göra en utvärdering, hur mäter vi ungdomsarbetets andel i förhållande till effektiviteten av andra aktörer, till exempel skolväsendet eller hälso- och sjukvården? Det är ingen lätt uppgift, men just därför behöver vi en effektevaluering i ungdomsarbetet. Det handlar i stor utsträckning om hur vi synliggör de förändringar som vårt arbete medför för de unga och för samhället som helhet.

Hur vet vi då att en förändring har skett? Förändringar kan utvärderas med hjälp av olika mätare och enkäter, inte bara kvantitativa utan också kvalitativa utvärderingar, inte bara subjektivt utan också objektivt. Man får heller inte glömma bort ekonomisk analys och förhållandet mellan använda medel och resultat. Vid effektevaluering är det delvis alltid också fråga om det språk som används. Det är lätt att berätta om antalet deltagare i verksamheten, men svårare att sätta ord på vilken betydelse verksamheten har för deltagarna. På liknande sätt krymper ungdomsarbetet lätt i tankarna till att spela biljard och dricka kaffe, även om det väsentliga är något helt annat. I stället för metoder borde vi kunna berätta om effekterna.

4.1 Situationen för organisationernas utvärdering

Inom tredje sektorn har man under de senaste åren börjat fundera på effektevaluering. Man ser ett behov av detta arbete, men det har ännu inte tilldelats tillräckliga resurser. Finansiärernas krav styr givetvis organisationerna att utveckla utvärderingen av sin verksamhet. Organisationsfältet är i detta avseende polariserat. Vissa organisationer utvärderar sin verksamhet systematiskt, medan andra knappt gör det alls. Det finns också stora skillnader i utvärderingskompetensen. Det finns redan stöd och utbildning för att utveckla utvärderingen, men organisationerna har inte nödvändigtvis resurser att ta emot detta stöd. Det är på sätt och vis fråga om en ond cirkel. Utveckling av verksamheten och ökning av resurserna förutsätter effektevaluering och synliggörande av arbetets resultat. Samtidigt leder de minskande resurserna till att man gallrar i utvecklandet eller att utvärderingen inte ses som en central faktor i utvecklandet av verksamheten.

Det här projektet har varit ett sätt att öka förståelsen för läget med ungdomsorganisationernas effektevaluering. De observationer som gjorts under projektet stöder den tidigare uppfattningen att utvärdering anses vara viktigt och att man vill utveckla den, men att resurserna inte räcker till för utvecklingsarbetet. Det är just därför som det behövs stöd från de nationella aktörerna för detta arbete. Publikationen innehåller några exempel på utvärdering, men det står klart att utbytet av goda verksamhetsmodeller måste vidareutvecklas och fortsättas. Det behövs särskilt stöd till ungdomsorganisationer för att utveckla utvärderingen och till och med organisationsspecifik sparring för att påvisa effektiviteten. Som jag konstaterade i början av detta kapitel handlar det ibland om enkla saker. När målen är tydliga blir det lättare att mäta dem. När man har mätare och siffror ska de "översättas" till effektivitetens språk. Här hjälper det att besvara frågan om hur vårt arbete förändrar ungdomar och samhället.

4.2 Till slut

En viktig utmaning för utvärderingen av arbetet med unga är hur vi mäter det som inte har skett. Hur mäter man att en person inte marginaliserades eller att någon trodde på sina möjligheter mer än förut? Än vilken roll och betydelse har ungdomsarbetet i allt detta? I vilken utsträckning kan de förändringar som skett bland unga ses som ungdomsarbetets förtjänst och i vilken utsträckning till exempel den tidigare nämnda utbildningens och hälsovårdens förtjänst? Ungdomsorganisationernas och ungdomsarbetets effektivitet över lag är ofta invecklade och komplexa fenomen. Då är det vår uppgift att definiera vår roll i den positiva utveckling som vi försöker skapa. Då framhävs betydelsen av synliggörande inom utvärderingen.

Ungdomsorganisationernas effektevaluering ligger naturligtvis i deras eget intresse, men är också viktigt för dem som styr och finansierar verksamheten. Utvärderingen är därför av gemensamt intresse. Utvärderingen av organisationernas verksamhet har betydelse för hela organisationsfältet, men också för de ministerier och kommuner som finansierar verksamheten samt för hela samhället. Det är viktigt för samhället att finansieringen riktas till de områden där de mest önskade förändringarna kan åstadkommas. Därför borde organisationsstödet i detta arbete utvecklas, och även de som finansierar verksamheten och samarbetspartnerna borde delta i utvecklingen. Organisationerna behöver fungerande verktyg och utbildning, men också en dialog mellan organisationerna om vad som ska mätas och hur. Denna dialog kan inte skiljas åt från diskussionen om värderingar. Vilken betydelse har civilsamhället för medborgarnas välfärd, vilket värde har till exempel gemenskaper och hur uppskattar vi förhållandet mellan produktivitet och delaktighet?

Mot denna bakgrund är det till och med förvånande att ungdomsorganisationernas effektivitet knappt alls har undersökts. Detta framgår av litteraturoversikten i utredningen. Det är klart att för att utveckla verksamheten inom den tredje sektorn behövs forskning och objektiv utvärdering som stöd för arbetet. Eftersom det finns ett klart samhälleligt intresse av att utveckla effektevalueringen, skulle man tro att det också finns finansiering för arbetet.

Effektivitet är något som man gärna talar om i samband med finansiering. Och inte utan orsak, vi vill säkert alla anslå medel till de handlingar och åtgärder som medför de största förändringarna. Effektevaluering ska dock inte göras enbart för att trygga de kommande årens finansiering för vår verksamhet. Det kan vara ett skäl, och det är givetvis ett bra skäl, men man måste framför allt utgå från målet att göra rätt saker. Utan utvärdering och uppföljning av verksamhetens effekter kan vi inte veta om det finns en efterfrågan på och ett behov av det vi gör och om det leder till de önskade resultaten. Utan en utvärdering skjuter vi slumpmässigt i hopp om att någon ska träffa målet. Genom utvärdering förbättrar vi träffsäkerheten och sparar ammunition. Genom effektevaluering av vår verksamhet ökar vi de ungas välfärd

Källor (på originalspråket)

Anderljung, Markus (2018) *Krönika: Effektiv altruism en globalt växande rörelse*. Patos April 4/2018. Giva Sverige. [Krönika: Effektiv altruism en globalt växande rörelse - Giva Sverige.](#)

Anoschkin, Katja (2019) Vaikuttavuuden jäljillä – opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen. Hämtats 18.3.2022 på adressen <https://www.hyvanmitta.fi/wp-content/uploads/2019/12/Hyva%CC%88n-Mitta-Ty%C3%B6kirja-final.pdf>

Augustinsson, Erika (2018) Inledning och Tre framgångsfrågor. I verket Erika Augustinsson (red.) *Alla pratar om det, men få gör det – en handbok i effektmätning* (5–29). Malmö: Mötesplats Social Innovation (MSI). Hämtats 3.1.2022 på adressen https://socialinnovation.se/wp-content/uploads/2018/11/MSI_Handbok_Effektm%C3%A4tning_Digital_181106.pdf

Center for Ungdomsstudier. u.å. Gode Idrætsmiljøer for piger. Redskaber til at forstå, udvikle, udfordre og fastholde unge piger i foreningsidrætten. Hämtats 12.1.2022 på adressen <https://cur.nu/udgivelse/gode-idraetsmiljoeer-for-piger/>

Cooper, Sue (2018) *Participatory evaluation in youth and community work. Theory and practice*. Oxon: Routledge.

Dansk Ungdoms Fællesråd (2021) *Demokratianalysen 2021*. Hämtats 31.1.2022 på adressen https://duf.dk/fileadmin/user_upload/Editor/documents/DUF_materialer/DUF_Analyser/Demokratianalysen_2021.pdf

DUF, Toolbox til internationale projekter. n.d. Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF). Hämtats 13.7.2022 [Artikel: Toolbox til internationale projekter - Dansk Ungdoms Fællesråd \(duf.dk\)](#)

Eriksen, Ingunn & Frøyland, Lars R. (2017) *Levende drabantbyer. Ungdoms deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442812>

Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse (2019) *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67).

Fields, Marion (2021) Vaikuttavuus. I verket Aino Tormulainen (red.) *Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan Käsitteitä ja suuntia nuorisolan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen*. Humanistiska yrkeshögskolans publikationer, 122. Helsingfors: Humanistiska yrkeshögskolan.

Fordelingsutvalget (2019) *Fordelingsutvalgets rapport om kontroll av grunnlag for nasjonalt og internasjonalt driftstilskudd 2019*. [Fördelningskommitténs rapport om grunderna för nationella och internationella verksamhetsunderstöd] Hämtats 7.2.2022 på adressen https://fordelingsutvalget.no/element_db/62/625-Kontrollrapport2019-endelig.pdf

Fordelingsutvalget for tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. n.d. Regjeringen av Norge. Hämtats 26.7.2022 på adressen <https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/org/styrer-rad-og-utvalg/permanente-utvalg/fordelingsutvalget-for-tilskudd-til-friv/id418036/>

Forskrift. n.d. Fordelingsutvalget. [Bestämmelser som gäller stipendier] Hämtats 26.7.2022 på adressen <https://www.fordelingsutvalget.no/Forskriften>

Fox, Chris & Grimm, Robert & Caldeira, Rute (2017) *An introduction to evaluation*. London: Sage.

Frifond, om Frifond. n.d. Frifond [Information om Frifond] Hämtats 26.7.2022 på adressen <https://www.frifond.no/om-frifond/>

Frifond, om Frifond-ordningene. n.d. Frifond. [Om Frifonds stadgar] Hämtats 26.7.2022 på adressen <https://www.frifond.no/om-frifond/om-frifond-ordningene/>

Frifond, retningslinjer for støtte. n.d. Frifond. [Understødsgrunder] Hämtats 26.7.2022 på adressen <https://www.frifond.no/retningslinjer/>

Fryshuset (2020) *Effektrapport*. https://api.fryshuset.se/wp-content/uploads/2021/07/FRYSHUSET_EFFEKTRAPPORT_2020_PDF.pdf

Giva Sverige (2020) *Guidelines for impact reporting*. <https://www.givasverigese.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2022/04/giva-sverige-guidelines-for-impact-reporting.pdf>

Giva Sverige, jäsenet n.d Giva Sverige, medlemmar. Hämtats 4.7.2022 på adressen <https://www.givasverige.se/medlemmar/>

Henriksen, Benjamin (2021) *Ett fælleskab i bevægelse. Unges perspektiver på Ungdomsøens fællesskab*. Ungdomsøen. <https://ungdomsoen.dk/wp-content/uploads/sites/3/2021/03/et-faellesskab-i-bevaegelse-2021-1.pdf>

Humala, Heidi & Pyykkö Mika (2018) Förord. I verket *Vaikuttavuuden askelmerkit: Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajille*. Sitras utredningar 130.

Jensen, Y. M. Stephanie & Østergaard, Søren (2018) *Gode Idrætsmiljøer for piger. Indsigt, inspiration og redskaber til trænere*. Danmarks Idrætsforbund.

<https://www.dif.dk/media/w4kburtd/gode-idraetsmiljoer-for-piger.pdf>

Kraglund, Karin Oline & Enjolras Bernard (2017) *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter. Avslutningsrapport*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. [Institute for Social Research - Open Archive: Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter. Avslutningsrapport for Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor \(unit.no\)](https://www.unit.no/utviklingstrender-og-samfunnseffekter-avslutningsrapport-for-senter-for-forskning-pa-sivilsamfunn-og-frivillig-sektor)

Kinnunen, Riitta (2021a) "Pystyn asioihin, joihin en uskonut pystyväni" Työpajatoiminnan valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset. Into – uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet rf.

<https://www.intory.fi/materiaalipankki/pystyn-asioihin-joihin-en-uskonut-pystyvani-tyopajatoiminnan-valtakunnalliset-sovari-2020-tulokset/>

Kinnunen, Riitta (2021b) "Tuntuu, että on pidetty huolta" Etsivän nuorisotyön valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset. Into – uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet rf <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tuntuu-etta-on-pidetty-huolta-etsivan-nuorisotyon-valtakunnalliset-sovari-2020-tulokset/>

Laitinen, Hanna (2018) *Nuorten, valtion vai markkinoiden asialla? Nuorisjärjestöjen hybridit toimintalogiikat*. Dissertations 31, University of Jyväskylä.

Larsson, Madeleine & Petterson, Camilla & Eriksson Charli (2016) *Systemskap för att främja tjejers hälsa. En studie av Tjejonens storasystemverksamhet 2011–2015*. Örebro universitet.

LNU, støtteordninger. n.d LNU, støtteordninger. Hämtats 20.3.2022 på adressen <https://www.lnu.no/stotteordninger/>

Löving, Anna (2021) *Organisationsbidragens användning och effekter 2021. Återrapportering av tre statsbidrag till ideella organisationer*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). https://www.mucf.se/sites/default/files/2021/06/organisationsbidragens_anvandning_och_effekter_2021.pdf

Mind (2021) *Effektrapport 2020*. Hämtats 4.7.2022 på adressen <https://www.givasverige.se/medlemmar/mind/>

Nilsson Lundmark, Eva & Nilsson, Ingvar (2020) *Civilsamhället i Orten. Fryshusets Roll som Systempåverkare och Byggare av Socialt Kapital i Husby* Fryshuset.

Nordeafonden. n.d. Ungdomsøen. Hämtats 10.2.2022 på adressen <https://nordeafonden.dk/projekter/ungdomsoeen>

Norsk musikkråd, frifond n.d. Frifond. Hämtats 26.7.2022 på adressen <https://www.musikk.no/nmr/tilskuddsordninger/frifond>

UKM, lagar och förordningar: Ungdom. u.å. Undervisnings- och kulturministeriet (UKM). Hämtats 21.4.2022 på adressen <https://okm.fi/nuoriso/lainsaadanto>.

UKM, riksomfattande organisationer på ungdomsområdet. u.å. Undervisnings- och kulturministeriet (UKM). Hämtats 21.4.2022 på adressen <https://okm.fi/nuorisojarjestot>.

Prine, Annika (2018) *Ett effektivt samarbete – Social Initiative och Tjejzonen*. Patos April 4/2018. Giva Sverige. <https://www.givasverige.se/patos/ett-effektivt-samarbete-social-initiative-och-tjejzonen/>

Purjo, Timo (2014) Förord. I verket Timo Purjo & Maria Tervahauta (red.) Nuorten väkivallattomuuskasvatus: Tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Helsingfors: Non Fighting Generation.

Raoul Wallenberg Academy (2021) *Effektrapport 2020*. Hämtats 4.7.2022 på adressen <https://www.givasverige.se/medlemmar/raoul-wallenberg-academy/>

Schön, Donald A. (2007) *The Reflective Practitioner. How Professionals Think in Action?* Hants: Ashgate. (Original work published 1983)

Schön, Donald A. (1987) *Educating the Reflective Practitioner. Toward a New Design for Teaching and Learning in the Professions*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Serrat, Olivier (2017) Theories of Change. Teoksessa Serrat, Olivier. *Knowledge Solutions. Tools, Methods, and Approaches to Drive Organizational Performance*. Singapore: Springer, 237–243. Hämtats 26.9.2022 på adressen [Theories of Change | SpringerLink](#)

Svenska institutet för standarder. n.d. *Effektmätning av insatser och finansiering*. Hämtats 1.7.2022 på adressen <https://www.sis.se/standardutveckling/tksidor/tk600699/sistk-6262/>

Svenska Röda Korset (2021) *Effektrapport 2020*. Hämtats 4.7.2022 på adressen <https://www.givasverige.se/medlemmar/svenska-roda-korset/>

Taikusydan – Arts & Health Coordination Centre in Finland (2021) *Maailman terveysjärjestö WHO:n raportti taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksista*. <https://taikusydan.turkuamk.fi/uutiset/maailman-terveysjarjesto-whon-raportti-taiteen-ja-kulttuurin-terveysvaikutuksista/>

Tipsungdomsnævnet (2016) *Tilskudsbekendtgørelsen*. Hämtats 14.7.2022 på adressen [Tilskudsbekendtgørelsen \(tipsungdomsnaevnet.dk\)](https://tipsungdomsnaevnet.dk)

Tjejjonen (2016) *Projektrapport 2016. Stödgrupper på nätet i ideell verksamhet*. Hämtats 16.12.2021 på adressen <https://tjejjonen.live.afonso.se/wp-content/uploads/2016/12/Tjejjonens-projektrapport-2016-Stödgrupper-på-nätet-i-ideell-verksamhet1.pdf>

Tjejjonen (2018) *Tjejjonens effektrapport 2017*. Hämtats 16.12.2021 på adressen <https://www.tjejjonen.se/wp-content/uploads/2017/01/Tjejjonens-effektrapport-2017.pdf>

Tjejjonen (2020) *Årsberättelse*. Hämtats 16.12.2021 på adressen <https://tjejjonen.se/wp-content/uploads/2021/05/Arsberattelse-Tjejjonen-2020.pdf>

Tjejjonen (2021) *Effektrapport 2020*. Hämtats 4.7.2022 på adressen <https://www.givasverige.se/medlemmar/tjejjonen/>

Tervahauta, Maria (2014) Kohti väkivallatonta elämäntapaa – NFG:n väkivallattomuuskasvatustyön tuloksia ja vaikutuksia. I verket Timo Purjo & Maria Tervahauta (red.) *Nuorten väkivallattomuuskasvatus: Tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta*. Non Fighting Generation.

Ungdomsstyrelsen (2009) *Konsekvenser, resultat och effekter av Ungdomsstyrelsens bidragsgivning till ideella organisationer*. <https://docplayer.se/25770715-Konsekvenser-resultat-och-effekter-av-ungdomsstyrelsens-bidragsgivning-till-ideella-organisationer.html>

Ungdomsøen. n.d. Ungdomsøen. Hämtats 10.2.2022 på adressen <https://nordefonden.dk/projekter/ungdomsoeen>

United Nations (n.d.) *Do you know all 17 SDGs?* Department of Economic and Social Affairs. Sustainable Development. Hämtats 4.7.2022 på adressen [THE 17 GOALS | Sustainable Development \(un.org\)](https://www.un.org/sustainabledevelopment/goals/)

Yndigegn, Carsten (2020) *Monitorering af ungdomsuddannelsesprogrammer under Erasmus+ Ungdom*. Hämtats 7.2.2022 på adressen <https://ufm.dk/uddannelse/tilskud-til-udveksling-og-internationale-projekter/erasmusplus/ungdom/inspiration-og-projekteksempler/ray-mon-rapport-2020.pdf> Kontoret for Internationale Uddannelsesprogrammer, Styrelsen for Forskning og Uddannelse.

Ødegård, Guro. & Fladmoe Adun (2017) *Samfunnsengasjert ungdom. Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor https://www.regjeringen.no/contentassets/e80cc980f8564abe9eed9ac3644faf0a/vr_2017_2_v6_netts.pdf

Ødegård, Guro & Steen-Johnsen, Kari & Ravneberg Bodil (2012) Rekruttering av barn og unge till frivillige organisasjoner. Barrierer, tiltak og institusjonelt samarbeid. Teoksessa Bernard Enjolras, Kari Steen-Johnsen, Guro Ødegård (toim.) *Deltagelse i frivilliga organisasjoner. Forutsetninger og effekter*. Rapport 2012:4. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kud/samfunn_og_frivillighet/rappor-ter/deltagelse_i_frivillige_organisasjoner_forutsetninger_og_effekter_2012.pdf

Intervjuer

Alla intervjuer har gjorts av Anu Gretschel.

- Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians och ungdomsområdets Kompetenscenter Kentauri, Finland 15.2.2022
- Dansk Ungdoms Fællesråd DUF, Denmark 15.3.2022
- Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner LNU, Norway 21.3.2022
- Undervisnings- och kulturministeriet och undervisnings- och kulturministeriets utvärderings- och understödskommission, Finland 24.3.2022
- Fryshuset, Sverige 25.3.2022
- Finlands Ungdomsförbund, Finland 8.4.2022. Kai Tarvainen medverkade som intervjuare.
- Det Danske Spejderkorps, Denmark 26.4.2022
- Mind, Sverige 27.4.2022a
- Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund, Sverige 27.4.2022b
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor MUCF, Sverige 28.4.2022
- Changemaker, Norway 6.5.2022
- Raoul Wallenberg Academy, Sverige 13.5.2022a
- Gröna Studenter, Sverige 13.5.2022b
- PEF - Psoriasis- og eksemforbundets ung in Norway, Norge 2.6.2022

Om den här publikationen

Utvärdering och övervakning av ungdomsorganisationernas verksamhet i Norden

Vad kan vi lära oss bland de nordiska länderna?

Anu Gretschel, Tuija Kautto, Jarkko Lehikoinen, Mikael Lehtonen, Viola Särkiluoto, Kai Tarvainen

TemaNord 2023:532

ISBN 978-92-893-7665-5 (PDF)

ISBN 978-92-893-7666-2 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/temanord2023-532>

© Nordiska ministerrådet 2023

Omslagsbild: Jussi Hellsten / Visit Finland

Publicerad: 12/10/2023

Ansvarsfriskrivning

Denna publikation har finansierats av Nordiska ministerrådet. Men innehållet återspeglar inte nödvändigtvis Nordiska ministerrådets synpunkter, åsikter eller rekommendationer.

Rättigheter och tillstånd

Detta verk är tillgängligt under licensen Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Översättningar: Om du översätter detta verk, vänligen inkludera följande ansvarsfriskrivning: Denna översättning är inte producerad av Nordiska ministerrådet och ska inte betraktas som officiell. Nordiska ministerrådet kan inte hållas ansvarigt för översättningen eller eventuella fel i den.

Bearbetningar: Om du bearbetar detta verk, vänligen lägg till följande ansvarsfriskrivning tillsammans med tillskrivningen: Detta är en bearbetning av ett originalverk av Nordiska ministerrådet. De synpunkter och åsikter som uttrycks i bearbetningen är författarens/författarnas egna. Synpunkterna och åsikterna i denna bearbetning har inte godkänts av Nordiska ministerrådet.

Innehåll från tredje part: Nordiska ministerrådet äger nödvändigtvis inte varje enskild del av detta verk. Nordiska ministerrådet kan därför inte garantera att återanvändningen av innehåll från tredje part inte gör intrång i tredje parts upphovsrätt. Om du vill återanvända innehåll från tredje part står du för de risker sådana upphovsrättsintrång innebär. Du är ansvarig för att avgöra om det finns ett behov av att erhålla tillstånd för användning av innehåll från tredje part. Om ett tillstånd krävs är du också ansvarig för att erhålla ett relevant sådant från upphovsrättsinnehavaren. Exempel på innehåll från tredje part är tabeller, figurer och bilder, men det kan också röra sig av annan typ av innehåll.

Bildrättigheter (ytterligare tillstånd krävs för återanvändning):

Frågor om rättigheter och licenser bör riktas till:

Nordiska ministerrådet/PUB

Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 Köpenhamn
pub@norden.org

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 Köpenhamn
www.norden.org

Läs flera nordiska publikationer: www.norden.org/sv/publikationer